

Jenni Torvikoski

YRITYKSEN TILINPÄÄTÖS- JA RATING-ANALYYSI

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Kesäkuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Kesäkuu 2016	Tekijä/tekijät Jenni Torvikoski
Koulutusohjelma Liiketalous		
Työn nimi YRITYKSEN TILINPÄÄTÖS- JA RATING-ANALYYSI		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi	Sivumäärä 54 + 4	
Työelämäohjaaja		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kohdeyrityksen taloudellinen tila tilinpäätösanalyysin avulla ja määrittää yritykselle riskiluokka rating-analyysin avulla. Yrityksen taloudellista tilaa selvitettiin prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen, trendianalyysin ja tunnuslukuanalyysin avulla. Tunnuslukuanalyysissä tutkittiin yrityksen kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden sekä käyttöpääomaan liittyviä tunnuslukuja. Tunnuslukuja vertailtiin yrityksen eri vuosien kesken ja saman toimialan tunnuslukujen kesken.</p> <p>Työn teoriaosuudessa tutkittiin tilinpäätöksen sisältöä ja sen laatimista koskevia tietoja. Lisäksi selvitettiin, mitä tilinpäätösanalyysi tarkoittaa, mitä vaiheita sen laatimiseen sisältyy ja miten se voidaan toteuttaa. Tarkemmin tutustuttiin tunnuslukuanalyysiin, ja esiteltiin tärkeimpiä kannattavuuden, maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja käyttöpääoman tunnuslukuja ja niiden laskentakaavat. Lopuksi teoriaosuudessa selvitettiin, miten rating-analyysi voidaan esimerkiksi toteuttaa, ja miten sen tuloksia voidaan tulkita.</p> <p>Teoriaosuuden jälkeen paneuduttiin työn toiminnalliseen osuuteen eli itse tilinpäätösanalyysin laatimiseen. Tilinpäätösanalyysi toteutettiin Excelissä, johon aluksi syötettiin virallisten tilinpäätösten tiedot. Näihin tilinpäätöksiin tehtiin oikaisuja, ja tuloksena saatiin oikaistut tilinpäätökset. Sitten valittiin tutkittavat tunnusluvut ja nämä tunnusluvut laskettiin oikaistuista tilinpäätöksistä, joiden pohjalta laadittiin myös prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset ja trendianalyysi. Lopuksi yritykselle määriteltiin riskiluokka rating-analyysin avulla perustuen erikseen vuoden 2015 tunnuslukuihin ja vuoden 2014 tunnuslukuihin.</p> <p>Tilinpäätösanalyysin perusteella todettiin, että yrityksen kannattavuus oli kaikkien laskettujen tunnuslukujen perusteella erinomainen vuoteen 2014 saakka, kunnes vuonna 2015 toiminta ei enää ollut kannattavaa tappiollisuuden vuoksi. Yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus olivat erinomaisia koko tarkastelukauden ajan. Tappiollinen vuosi vaikutti jonkin verran tunnuslukujen arvoihin, mutta ne pysyivät silti erinomaisina. Yrityksen käyttöpääoman määrän todettiin olevan yrityksessä huomattavan suuri johtuen vaihto-omaisuuden merkittävästä koosta. Rating-analyysissä kohdeyritys sai vuodelta 2015 arvosanan B, joka käytännössä tarkoittaa talouden jatkuvan tarkkailun tarvetta. Vuodelta 2014 puolestaan yritys sai arvosanan A+, joka on paras mahdollinen arvosana.</p>		
Asiasanat Kannattavuus, käyttöpääoma, maksuvalmius, rating-analyysi, tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi, vakavaraisuus		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date June 2016	Author Jenni Torvikoski
Degree programme Business Management		
Name of thesis COMPANY'S FINANCIAL STATEMENT AND RATING ANALYSIS		
Instructor Janne Peltoniemi	Pages 54 + 4	
Supervisor		
<p>The purpose of this thesis was to examine the target company's financial status by using a financial statement analysis and to determine the company's risk rating by using a rating analysis. The company's financial status was examined with a percentage shaped financial statement, a trend analysis and a key figure analysis. The key figures for the company's profitability, solvency, liquidity and working capital were studied in the key figure analysis. The key figures were compared with the different years of the target company and also with the company's industry's figures.</p> <p>The theoretical part of the thesis examined the content of the financial statement and the information concerning its compilation. Also, what a financial statement analysis means, which steps it includes and how it can be made, was studied in the theoretical part. The key figure statement was explored more closely and the most important figures of profitability, solvency, liquidity and working capital were presented. Finally the theoretical part examined how the rating analysis could be carried out as an example and how its results can be interpreted.</p> <p>The theoretical part was followed by the functional part or the financial statement analysis itself. The financial statement analysis was carried out in Excel, where the official financial statements were input. Some adjustments were made and adjusted financial statements were received as a result. Then the key figures that would be examined were chosen and calculated from the adjusted financial statements. Also the percentage shaped financial statements and the trend analysis were drawn based on the adjusted financial statements. Finally the company's risk rating was determined individually based on 2015 and 2014 key figures.</p> <p>Based on the financial statement it was deducted that the target company's profitability was excellent according to all key figures until the year 2014. After the loss in 2015 the company's operation was no longer profitable. the company's liquidity and solvency were excellent throughout the season. The loss of the year 2015 affected in the key figures to some extent, but they still remained excellent. Working capital's amount was found to be remarkably high due to the size of the inventories. In the rating analysis the company received a grade B for the year 2015, which means that its economy needs a continuous observation. For the year 2014 the company received the best possible grade, A+.</p>		
Key words Financial statement analysis, key figure analysis, liquidity, profitability, rating analysis, solvency, working capital		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TILINPÄÄTÖS	3
2.1 Tuloslaskelma	4
2.2 Tase.....	6
2.2.1 Tase vastaavaa.....	6
2.2.2 Tase vastattavaa	7
2.3 Rahoituslaskelma	9
2.4 Liitetiedot	9
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	11
3.1 Tilinpäätöksen käyttäjät.....	11
3.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet	13
3.3 Oikaisut	13
3.3.1 Tuloslaskelman oikaisut	14
3.3.2 Taseen oikaisut	14
3.4 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	15
3.5 Trendianalyysi	15
4 TUNNUSLUKUANALYYSI	17
4.1 Kannattavuuden tunnusluvut	18
4.1.1 Tuloksen rakenne	18
4.1.2 Pääoman tuotto.....	19
4.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	21
4.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut	22
4.4 Käyttöpääoma ja sen kiertoajat.....	23
5 RATING-ANALYYSI	26
6 YRITYS X:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI	28
6.1 Tilinpäätösten oikaisut.....	28
6.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	29
6.3 Trendianalyysi	33
6.4 Tunnuslukuanalyysi.....	37
6.4.1 Toiminnan volyymi	37
6.4.2 Kannattavuus.....	38
6.4.3 Vakavaraisuus	43
6.4.4 Maksuvalmius.....	46
6.4.5 Käyttöpääoma	47
6.5 Rating-analyysi.....	49
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	52
LÄHTEET	54
LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1. Yrityksen sidosryhmät ja tilinpäätösanalyysin käyttökohteet (mukaillen Kallunki 2014, 19)	12
KUVIO 2. Yrityksen talouden kokonaisuus (mukaillen Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87)	17
KUVIO 3. Liikevaihto verrattuna toimialaan	37
KUVIO 4. Liikevaihto/henkilö verrattuna toimialaan	38
KUVIO 5. Kannattavuuden tunnuslukuja	39
KUVIO 6. Käyttökate verrattuna toimialaan	40
KUVIO 7. Liiketulos verrattuna toimialaan	40
KUVIO 8. Rahoitustulos verrattuna toimialaan	41
KUVIO 9. Nettotulos verrattuna toimialaan	41
KUVIO 10. Sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto	42
KUVIO 11. Kokonaispääoman tuotto verrattuna toimialaan	43
KUVIO 12. Omavaraisuusaste verrattuna toimialaan	44
KUVIO 13. Suhteellinen velkaantuneisuus verrattuna toimialaan	45
KUVIO 14. Nettovelkaantumisaste	45
KUVIO 15. Quick ratio ja current ratio	46
KUVIO 16. Käyttöpääoma ja käyttöpääoma-%	47
KUVIO 17. Käyttöpääoman kiertoajat	48

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Rating-luokat (Salmi 2010, 238)	26
TAULUKKO 2. Rating-luokat (mukaillen Bisnode Finland Oy 2016a)	27
TAULUKKO 3. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma	29
TAULUKKO 4. Prosenttilukumuotoinen tase vastaavaa	31
TAULUKKO 5. Prosenttilukumuotoinen tase vastattavaa	32
TAULUKKO 6. Trendianalyysi tuloslaskelmasta	33
TAULUKKO 7. Trendianalyysi taseen vastaavasta	35
TAULUKKO 8. Trendianalyysi taseen vastattavasta	36
TAULUKKO 9. Tunnuslukujen pistetaulukko	49
TAULUKKO 10. Yritys X:n rating-analyysi 2015	50
TAULUKKO 11. Rating-taulukko (mukaillen Salmi 2010, 237)	50
TAULUKKO 12. Yritys X:n rating-analyysi 2014	51

1 JOHDANTO

Talouteen liittyvässä päätöksenteossa taloudellisen tilan analysoinnin merkitys on kasvanut entisestään. Yrityksen taloudellisesta tilasta tarvitaan tietoa esimerkiksi yrityskaupoissa, sijoituspäätöksissä sekä konkurssiriskin arvioinnissa. Taloudellista tilaa arvioidaan esimerkiksi tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysissä lasketaan erilaisia tunnuslukuja yrityksen tilinpäätöksestä, tutkitaan niiden muutoksia ja muutosten aiheuttajia sekä verrataan tunnuslukuja saman yrityksen tilinpäätösten ja samaan toimialaan kuuluvien yritysten kesken.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on analysoida kohdeyrityksen tilinpäätöksiä neljältä tilikaudelta. Tilinpäätösanalyysissä arvioidaan yrityksen taloudellista tilaa tunnuslukuanalyysin, prosenttilukumuoitoisen tilinpäätöksen sekä trendianalyysin avulla. Analyysissä lasketaan niin kannattavuuden, vakavaraisuuden kuin maksuvalmiudenkin tunnuslukuja. Työn syventävä osuus on yrityksen tilinpäätösten pohjalta laadittava rating-analyysi eli riskiluokitus. Kohdeyritys on keskipohjalainen metallialan yritys, josta käytetään jäljempänä nimitystä Yritys X. Tarkasteltavat tilinpäätökset ovat vuosina 2012–2015 päättyneiltä tilikausilta.

Työ koostuu tietoperustasta sekä toiminnallisesta osuudesta. Aluksi työssä tutustutaan tilinpäätöksen sisältöön ja laatimista koskeviin tietoihin. Tämän jälkeen käydään läpi, mitä tilinpäätösanalyysi tarkoittaa, miten se voidaan toteuttaa ja minkälaisia vaiheita se sisältää. Tarkemmin tutustutaan tunnuslukuanalyysiin ja esitellään tyypillisimpiä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden sekä käyttöpääomaan liittyviä tunnuslukuja. Lisäksi selvitetään, miten rating-analyysi voidaan tehdä ja kuinka saatuja tuloksia arvioidaan. Teoriaosuuden jälkeen paneudutaan työn toiminnalliseen osuuteen, jossa esitellään, kuinka tilinpäätös- ja rating-analyysi käytännössä toteutettiin. Lisäksi esitetään kyseisten analyysien tulokset ja tehdään niiden avulla päätelmiä yrityksen taloudellisesta asemasta. Lopuksi on vuorossa yhteenveto, jossa käydään tiivistetysti läpi työn tuloksia ja koko opinnäytetyöprosessia.

Työssä käytetyistä lähteistä tärkeimmiksi voidaan nostaa kaksi teosta: Yritystutkimus ry:n "Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi" vuodelta 2011 sekä Ilari Salmen "Mitä tilinpäätös kertoo?" vuodelta 2010. Tilinpäätösanalyysiin liittyvät oikaisut on tehty Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysin mukaisesti. Lisäksi kaikkien tunnuslukujen kaavat ovat Yritystutkimus ry:n oppaasta. Rating-analyysi on tehty Salmen ohjetta hyödyntäen.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada kokonaislaatuinen käsitys yrityksen taloudellisesta tilasta tilinpäätösanalyysin avulla. Lisäksi tavoitteena on määrittellä yritykselle riskiluokka rating-analyysin avulla. Analyysit on laadittu Excel-taulukkoon, jota yritys voi myös itse hyödyntää tulevien tilikausien analysoinnissa.

2 TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus säätelevät tilinpäätöksen laadintaa. Lisäksi osakeyhtiölaissa säädetään osakeyhtiön tilinpäätöksestä. (Niskanen & Niskanen 2003, 27.) Kirjanpitolain mukaiseen tilinpäätökseen sisältyy tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma sekä näitä tarkentavat liitetiedot. Tuloslaskelma kuvaa tuloksen muodostumista ja tase puolestaan kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa. Rahoituslaskelma kertoo varojen hankinnasta ja niiden käytöstä. Lisäksi tilinpäätökseen on liitettävä toimintakertomus, mikäli kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, sellainen osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole mikro- tai pienyritys, tai yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Toimintakertomuksessa kuvataan muun muassa toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.)

Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätös laaditaan joko suomeksi tai ruotsiksi, ja valuuttana käytetään Suomen rahaa, euroa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 17.) Jokaisesta taseen ja tuloslaskelman erästä on kyseessä olevan tilikauden lisäksi esitettävä vastaava tieto edelliseltä tilikaudelta (Niskanen & Niskanen 2003, 27). Tilinpäätös on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 29).

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettava kirjanpitolaisissa säädettyjä yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Näitä periaatteita ovat:

- 1) oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta
- 2) johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen
- 3) huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus)
- 4) tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus
- 5) tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- 6) tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä
- 7) kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 11.)

Neljännessä kohdassa mainittu varovaisuus edellyttää, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisessa otetaan huomioon vain tilikaudella toteutuneet voitot, kaikki poistot ja arvonalentumiset,

velkojen arvon lisäykset sekä ennakoitavissa olevat vastuut ja menetykset silloinkin, kun ne tulevat tietoon vasta tilikauden päätyttyä. Kuudes kohta tarkoittaa sitä, että maksuperusteiset kirjaukset on oikaistava suoriteperusteiseksi ennen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista. (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 11.)

2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kertoo tilikauden tuloksen ja sen, miten se on muodostunut (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 64). Tuloslaskelma voidaan yrityksessä lain mukaan laatia joko kululajikohtaisena (LIITE 1) tai toimintokohtaisena, joista ensimmäinen on käytännössä huomattavasti yleisempi. Kululajikohtaisessa kaavassa kulut on lajiteltu kululajeihin materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, poistot ja arvon alentumiset sekä liiketoiminnan muut kulut, kun taas toimintokohtaisessa kaavassa ne on lajiteltu toimintoittain hankinnan ja valmistuksen kuluihin, myynnin ja markkinoinnin kuluihin sekä liiketoiminnan muihin kuluihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 28.) Nämä kulut vähennetään tilikauden tuotoista ja tulokseksi saadaan liikevoitto tai -tappio, josta alaspäin kululajikohtaisen ja toimintokohtaisen tuloslaskelman kaavat ovat samanlaiset (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 64).

Tuloslaskelman ensimmäiseen erään, liikevaihtoon, luetaan myyntituotot yrityksen varsinaisesta toiminnasta. Liikevaihdosta vähennetään annetut alennukset, arvonlisävero ja muut myynnin määrään perustuvat verot. Valmistusyrityksissä varastojen muutokset esitetään kahdessa erässä: valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos heti liikevaihdon jälkeen ja muut vaihto-omaisuuden muutokset kohdassa materiaalit ja palvelut. Kaavan toisessa erässä esitetään siis sellaisen varaston muutos, jonka yritys on itse valmistanut. Mikäli varasto on lisääntynyt, merkitään se plusmerkkisenä ja päinvastoin. Yritys voi myös valmistaa omaan käyttöön, jolloin valmistus ei kasvata liikevoittoa. Tällaiset erät kirjataan tuloslaskelman kolmannelle riville. Seuraavana eränä on liiketoiminnan muut tuotot, jotka on ansaittu muualta kuin varsinaisesta liiketoiminnasta. Tällaisia tuottoja ovat tyypillisesti esimerkiksi vuokratuotot ja saadut avustukset. (Salmi 2010, 48–49; Niskanen & Niskanen 2003, 30.)

Ensimmäinen kuluera on materiaalit ja palvelut, joka jakautuu aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin sekä ulkopuolisiin palveluihin. Aineet, tarvikkeet ja tavarat sisältää kaikki tilikauden ostot, olivatpa ne myyty tai vielä varastossa. Jotta ostot saataisiin vastaamaan liikevaihtoa, muutetaan ne suoriteperusteiseksi varaston muutoksella. Valmistusyrityksissä tässä esitetään vain raaka-ainevaraston muutos, sillä valmisteveraston muutokset esitettiin jo aiemmin. Ulkopuoliset palvelut ovat yrityksen ulkopuolelta os-

tettuja palveluja liittyen suoraan yrityksen myymiin tuotteisiin. Tällaisia kuluja voivat olla esimerkiksi alihankinta tai työvoiman vuokraus. (Salmi 2010, 50; Niskanen & Niskanen 2003, 31–32.)

Seuraavana kulueränä kaavassa on henkilöstökulut, joka jakaantuu palkkoihin ja palkkioihin sekä henkilösivukuluihin. Palkat ja palkkiot sisältävät yrityksen maksamat ennakonpidätyksen alaiset palkat omalle henkilökunnalleen ja muulla perusteella maksetut palkkiot. Henkilösivukulut jaetaan vielä eläkekuluihin ja muihin henkilösivukuluihin, joista eläkekuluihin kuuluvat kaikki lakisääteiset ja vapaaehtoiset eläkekulut ja muihin sivukuluihin sosiaaliturvamaksut, ryhmähenkivakuutus, tapaturmavakuutus ja työttömyysvakuutus. Henkilöstökulujen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan suunnitelman mukaiset poistot. Arvonalentumisia voidaan kirjata esimerkiksi omaisuutta kohdanneen vahingon vuoksi. Liiketoiminnan muihin kuluihin kirjataan sellaiset erät, jotka eivät kuulu materiaaleihin ja palveluihin, eivätkä ne ole henkilöstökuluja, poistoja tai rahoituskuluja. Tähän erään kuuluvat muun muassa vakuutukset, vuokrat ja mainonta sekä vapaaehtoiset henkilöstökulut ja kirjanpitolpalkkiot. (Salmi 2010, 51–52; Niskanen & Niskanen 2003, 32–33.)

Liikevoitto (-tappio) on tuloslaskelman ensimmäinen tulosrivi ja se kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloksen, josta ei ole vielä vähennetty rahoitustuottoja ja -kuluja, satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. Liikevoitto on pääomarakenteesta riippumaton, sillä vasta liikevoittorivin jälkeen huomioidaan oman ja vieraan pääoman rahoittajien sekä verottajan vaateet. Lisäksi liikevoitto kertoo liiketoiminnan kannattavuudesta, eli ansaitseeko yritys tarpeeksi kattaakseen liiketoimintansa kulut. (Salmi 2010, 53; Niskanen & Niskanen 2003, 34.)

Liikevoiton jälkeen seuraavaksi vähennetään rahoituskulut ja lisätään rahoitustuotot. Rahoitustuottoja voivat olla esimerkiksi korkotuotot myyntisaamisista ja lyhytaikaisista sijoituksista. Rahoituskuluja puolestaan ovat vieraan pääoman käytöstä aiheutuneet kulut kuten lainan korot sekä oman pääoman hankintaan liittyvät kulut. Rahoituserien jälkeen lisätään satunnaiset tuotot ja vähennetään satunnaiset kulut. Nämä erät perustuvat poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisin tapahtumiin, jotka eivät liity yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan. Satunnaiset erät poistuivat kuitenkin tuloslaskelmasta vuonna 2016 uudistetun kirjanpitolain mukana. Jatkossa nämä erät kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin. Seuraavaksi saadaan välitulos voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, jonka tulisi riittää verojen ja voitonjaon maksuun tilinpäätössiirtojen jälkeen. Tilinpäätössiirtoja ovat poistoeron sekä vapaaehtoisten varausten muutos. Viimeiseksi vähennetään tuloverot, jotka määräytyvät yrityksen veronalaisen tulon perusteella. Kaikkien tuottojen ja kulujen huomioimisen jälkeen päädytään tilikau-

den voittoon (tappioon), joka jää omistajille jaettavaksi. (Salmi 2010, 54–57; Niskanen & Niskanen 2003, 34–36; Visma Oy 2016.)

2.2 Tase

Tase kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Toisin kuin tuloslaskelmasta, taseesta on vain yksi kaava (LIITE 2), jota kaikki käyttävät. (Salmi 2010, 59.) Tase on jaettu kahteen osaan, vastaavaan ja vastattavaan. Vastaavaa-puoli kertoo, mistä yrityksen omaisuus koostuu ja vastattavaa-puoli taas kertoo yrityksen toiminnan rahoituksesta. (Niskanen & Niskanen 2003, 38.)

2.2.1 Tase vastaavaa

Taseen vastaavaa -puoli jaetaan käyttötarkoituksensa mukaan pysyviin vastaaviin sekä vaihtuviin vastaaviin. Pysyvien vastaavien on tarkoitus tuottaa tuloa useana tilikautena kun taas vaihtuvien vastaavien odotetaan tuottavan vain yhtenä tilikautena. (Salmi 2010, 59; Niskanen & Niskanen 2003, 40.)

Pysyvät vastaavat on jaettu aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin sekä sijoituksiin. Aineettomat hyödykkeet ovat immateriaalista varallisuutta, ja ne on jaettu edelleen viiteen osaan: kehittämismenoihin, aineettomiin oikeuksiin, liikearvoon, muihin aineettomiin hyödykkeisiin sekä ennakkomaksuihin. Aineettomia oikeuksia ovat esimerkiksi patentit, tekijänoikeudet ja atk-ohjelmien käyttölisenssit sekä muut luovutettavissa olevat oikeudet. Liikearvo syntyy, kun yrityksestä on maksettu enemmän, kuin sen substanssiarvo, eli varojen ja velkojen erotus, on. Ennakkomaksuihin kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin liittyvät maksut, kun niitä ei vielä voida kirjata suoriteperusteella omaisuudeksi. (Salmi 2010, 61–62; Niskanen & Niskanen 2003, 40–41.)

Aineelliset hyödykkeet puolestaan ovat konkreettista omaisuutta, joista taseeseen kirjataan omaisuuden hankintamenon menojäännös. Aineellisia hyödykkeitä ovat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto, muut aineelliset hyödykkeet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Pysyvien vastaavien kolmas erä, sijoitukset, tarkoittaa sellaisia sijoituksia, joiden on tarkoitus tuottaa useampana tilikautena. Sijoitukset eritellään osuuksiin saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyshankintayrityksissä, saamiin saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteyshankintayrityksiltä, muihin osakkeisiin ja osuuksiin sekä muihin saamiin. (Salmi 2010, 62–63; Niskanen & Niskanen 2003, 42–43.)

Vaihtuvat vastaavat on jaettu vaihto-omaisuuteen, saamisiin, rahoitusarvopapereihin sekä rahoihin ja pankkisaamisiin. Vaihto-omaisuus on sellaisenaan tai jalostettuna myytäväksi tarkoitettuja hyödykkeitä, eli erilaisia varastoja. Vaihto-omaisuuden eriä ovat aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet/tavarat, muu vaihto-omaisuus sekä ennakkomaksut. Vaihtuvien vastaavien seuraava erä, saamiset, voi olla lyhytaikaista, jolloin maksu saadaan seuraavan tilikauden aikana tai pitkäaikaista, jolloin maksu saadaan myöhemmin kuin seuraavalla tilikaudella. Saamiset jaotellaan pitkä- ja lyhytaikaisissa saamisissa edelleen myyntisaamisiin, saamisiin saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyriyksiltä, lyhytaikaisiin lainasaamisiin, muihin saamisiin, maksamattomiin osakkeisiin/osuuksiin sekä siirtosaamisiin. Myyntisaamiset syntyvät, kun yritys myy velaksi asiakkailleen. Lyhytaikaiset lainasaamiset kohdistuvat muihin velallisiin kuin asiakkaisiin, saman konsernin yrityksiin tai omistusyhteisyriyksisiin. Muita saamisia voivat olla esimerkiksi pitkäaikaiset talletukset ja siirtosaamiset puolestaan syntyvät tilinpäätöstä muutettaessa suoriteperusteiseksi. Siirtosaamisia voivat olla esimerkiksi ennakkoon maksetut seuraavan tilikauden vuokrat tai veronpalautukset. (Salmi 2010, 63–66; Niskanen & Niskanen 2003, 44–45.)

Rahoitusarvopaperit ovat tilapäisiä ja pääasiassa lyhytaikaisia sijoituksia esimerkiksi osakkeisiin, joukkolainoihin ja muihin arvopapereihin. Nämä arvopaperit jaetaan taseessa osuuksiin saman konsernin yrityksissä, muihin osakkeisiin ja osuuksiin sekä muihin arvopapereihin. Rahat ja pankkisaamiset sisältävät käteisvarat sekä pankkitilien varat. (Salmi 2010, 66–67; Niskanen & Niskanen 2003, 46.)

2.2.2 Tase vastattavaa

Taseen vastattavaa kertoo yrityksen oman pääoman sekä vieraan pääoman määrän. Oma pääoma syntyy omistajien sijoituksista, yrityksen tuottamasta voitosta sekä omaisuuden hallussapidosta. Vieras pääoma koostuu yrityksen ulkopuolisesta rahoituksesta eli velasta. (Salmi 2010, 68; Niskanen & Niskanen 2003, 46.)

Oma pääoma koostuu osakepääomasta, erilaisista rahastoista sekä kertyneistä voittovaroista. Taseessa oman pääoman ensimmäisenä eränä on osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, joka on sidottua pääomaa, jota yritys saa myydessään osakkeitaan nykyisille tai uusille omistajille. Seuraavana eränä esitetään ylikurssirahasto, johon kirjataan osakeannissa osakkeiden nimellisarvon ylittävä pääoma. Mikäli taseen pysyviin vastaaviin on tehty arvonkorotuksia, kirjataan arvonkorotusrahastoon vastakirjauksena tuo arvonkorotus. Omaan pääomaan sisältyy myös muita rahastoja, joihin osa voitosta voidaan siirtää.

Nämä ovat kirjanpitolaissa tai osakeyhtiölaissa määritellyjä pakollisia rahastoja tai yhtiöjärjestyksessä tai osuuskunnan säännöissä määrättyjä vapaaehtoisia rahastoja. Edellisten tilikausien voitto kertoo, kuinka paljon edellisiltä tilikausilta on jäänyt jakamatta voittoa omistajille. Tilikauden voitto kertoo, kuinka paljon kaikkien kulujen vähentämisen jälkeen yritys sai tilikauden aikana kartutettua pääomaansa. (Salmi 2010, 69–72; Niskanen & Niskanen 2003, 47–48.)

Tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään taseessa oman pääoman jälkeen. Tilinpäätössiirtoja voi syntyä poistoeron muutoksesta sekä vapaaehtoisista varauksista. Luonteeltaan tilinpäätössiirtojen kertymä on omaa pääomaa, sillä tilinpäätössiirroilla pyritään vaikuttamaan verotettavaan tulokseen ja toisin sanoen niiden kertymä taseessa on tuloslaskelmasta pidätettyä voittoa. Pakolliset varaukset tarkoittaa sellaisia tiedossa olevia vastaisia menoja, joista ei enää kerry vastaavaa tuloa. Koska maksuperuste on jo syntynyt, mutta kulu on maksamatta, ovat pakolliset varaukset luonteeltaan vierasta pääomaa. Näitä pakollisia varauksia ovat eläkevaraukset, verovaraukset sekä muut pakolliset varaukset. (Salmi 2010, 73–74.)

Vieras pääoma jaetaan pitkä- ja lyhytaikaiseen siten, että pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kirjataan yli vuoden päästä tilinpäätöksestä erääntyvät maksut ja lyhytaikaiseen alle vuoden päästä erääntyvät. Ensimmäiset vieraan pääoman erät ovat joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta sekä eläkelainat. Joukkovelkakirjalaina on useammalta lainanantajalta samoin ehdoin saatu laina. Vaihtovelkakirjalainat voidaan vaihtaa yrityksen osakkeisiin ennalta määritellyin ehdoin. Lainat rahoituslaitoksilta ovat velkakirjalainoja suoraan rahoitusinstituuteilta sekä vakuutusyhtiöiden sijoituslainoja. Eläkelainat puolestaan tarkoittavat eläkemaksujen takaisinlainausta. (Salmi 2010, 75–76; Niskanen & Niskanen 2003, 50–51.)

Muita vieraan pääoman eriä ovat saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille sekä omistusyhteisy yrityksille, muut velat ja siirtovelat. Saadut ennakot ovat suorituksia asiakkailta ennen myydyin tuotteen toimittamista ja ostovelat syntyvät maksamattomista hankinnoista tavarantoimittajilta. Muihin velkoihin kuuluvat esimerkiksi arvonlisäverovelka ja ennakonpidätysvelka. Siirtovelat syntyvät, kun tilinpäätöstä muokataan suoriteperusteiseksi, ja niitä voivat olla esimerkiksi maksamattomat lomapalkat ja tilikaudelle kuuluvat maksamattomat korot. (Salmi 2010, 76; Niskanen & Niskanen 2003, 51.)

2.3 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman ovat velvollisia laatimaan vain suuryritykset sekä yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt. Kirjanpitovelvollinen katsotaan suuryritykseksi, mikäli vähintään kaksi seuraavista edellytyksistä täyttyy tilinpäätöspäivänä:

- taseen loppusumma 20 000 000 euroa
- liikevaihto 40 000 000 euroa tai
- tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.

Yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ovat esimerkiksi pörssiyritykset, luottolaitokset ja vakuutusyritykset. (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 42–43.)

Rahoituslaskelman tehtävänä on antaa lisää tietoa tuloslaskelmasta, taseesta sekä liitetiedoista rahavirtojen osalta. Siinä annetaan selvitys varojen hankinnasta sekä niiden käytöstä tilikauden aikana. Rahoituslaskelma voidaan laatia joko suoraa tai epäsuoraa menetelmää käyttäen. Suorassa rahoituslaskelmassa kassaanmaksut ja kassastamaksut esitetään pääryhmittäin bruttona, kun taas epäsuorassa rahoituslaskelmassa tulosta oikaistaan kassaperusteiseksi käyttöpääoman muutoksen, jaksotusten sekä muiden ei-kassaperusteisten erien osalta. (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2015, 77–78.) Rahoituslaskelmasta on kirjanpitoasetuksen mukaan ilmentävä:

- 1) liiketoiminnan rahavirta, joka osoittaa, missä määrin kirjanpitovelvollinen on pystynyt tilikauden aikana liiketoimintansa avulla tuottamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, tuoton maksamiseen oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumatta,
- 2) investointien rahavirrat, jotka osoittavat sen rahavirtojen käytön, jonka kirjanpitovelvollinen on toteuttanut tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä; sekä
- 3) rahoituksen rahavirrat, jotka osoittavat oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana. (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.)

2.4 Liitetiedot

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tämän vaatimuksen toteutuminen varmistetaan antamalla liitetietoja. Lisäksi kirjanpitolaki määrittää liitetiedot osaksi tilinpäätöstä. Liitetietojen tehtävänä on täydentää tuloslaskelmaa, tasetta sekä rahoituslaskelmaa. Kirjanpitoasetuksessa on määrätty liitetietojen sisällöstä ja ne on ryhmitelty seuraavasti:

- 1) tilinpäätöksen laatimisperiaatteita koskevat liitetiedot

- 2) tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
- 3) taseen vastaavia koskevat liitetiedot
- 4) taseen vastattavia koskevat liitetiedot
- 5) liitetiedot käypään arvoon merkitsemisestä
- 6) tuloveroja koskevat liitetiedot
- 7) liitetiedot vakuuksista, vastuusitoumuksista ja taseen ulkopuolisista järjestelyistä
- 8) liitetiedot tilintarkastajan palkkioista
- 9) lähipiiriliiketoimia koskevat liitetiedot
- 10) henkilöstön ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot
- 11) liitetiedot omistuksista muissa yrityksissä
- 12) konserniin kuuluvaa kirjapitovelvollista koskevat liitetiedot (Leppiniemi & Kykkänen 2015, 166–167.)

Tuloslaskelmaa koskevia liitetietoja ovat esimerkiksi tieto siitä, miten liikevaihto on jakautunut toimialoittain sekä maantieteellisiin markkina-aluein. Lisäksi eritellään liiketoiminnan muut tuotot ja niiden määrät sekä annetaan selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja muutoksista. Taseen vastaavista annetaan muun muassa tieto aineettomien hyödykkeiden aktivointi- ja poistoperusteista ja taseen vastattavista oman pääoman muutoksia sekä siirtovelkoja koskevat tiedot. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia käsitellään joissain tapauksissa vieraana pääomana. Esimerkiksi rahoitusleasing-sopimukset ovat velkaa, ja ne tulee sen vuoksi ottaa huomioon velkaantuneisuutta arvioitaessa, vaikka ne eivät virallisessa taseessa näykään. (Salmi 2010, 77–78.)

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tilinpäätösanalyysin pohjana toimivat virallinen tilinpäätös, liitteet ja muu käytettävissä oleva informaatio. Tilinpäätösanalyysi tarkoittaa yrityksen taloudellisen menestyksen osatekijöiden ja niiden kehitysten tarkastelua tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla. Keskeisimpiä analysoinnin kohteita ovat yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius sekä toiminnan tehokkuus. (Yritystutkimus ry 2011, 7; Niskanen & Niskanen 2003, 10; Kallunki & Kytönen 2007, 14.)

Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta-analyysiin sekä markkinaperusteiseen analyysiin. Tulot ja menot kirjataan suoriteperusteisessa analyysissä kun ne syntyvät ja tapahtumat jaksotetaan tuotoiksi ja kuluiksi niille tilikausille, joille ne kuuluvat. Rahavirta-analyyseissä puolestaan tarkastellaan kassavirtaa, eikä jaksotuksia toisille tilikausille tehdä. Markkinaperusteisessa analyysissä yhdistetään yrityksestä saatava tilinpäätösinformaatio osakemarkkinoilta saataviin tietoihin. (Kallunki & Kytönen 2007, 14.)

3.1 Tilinpäätöksen käyttäjät

Tilinpäätösanalyysissä arvioidaan yrityksen taloudellista tilaa yrityksen päätöksentekoa varten. Päätöksenteossa tarvitaan tietoa muun muassa yrityksen kannattavuudesta, kasvusta ja liiketoiminnan riskeistä, joita voidaan arvioida tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysi antaa informaatiota yrityksen sidosryhmille, jotka tarvitsevat tietoa yrityksen taloudellisesta asemasta. Eri sidosryhmät tarvitsevat tietoa eri tarkoituksia varten. Kuviossa 1 on kuvattu tyypillisimpiä tilinpäätöksen käyttäjiä ja käyttökohteita. (Kallunki 2014, 12–15.)

KUVIO 1. Yrityksen sidosryhmät ja tilinpäätösanalyysin käyttökohteet (mukaihen Kallunki 2014, 19)

Yrityksen tilinpäätöksen käyttäjistä keskeisimmät ovat omistajat. Omistajilla tarkoitetaan nykyisiä sekä mahdollisia tulevia omistajia eli sijoittajia. Omistajat ovat kiinnostuneita saamaan tuottoa sijoitukselleen. He voivat myös olla kiinnostuneita sijoituksensa tuomasta päätäntävällästä yrityksessä. Tuottoa tavoittelevat omistajat tarvitsevat tietoa kannattavuudesta, jonka avulla arvioidaan tuloksen riittävyttä esimerkiksi osingonjakoa varten. Tilinpäätös voi myös kiinnostaa omistajia yrityksen johdon valvonnan näkökulmasta. (Niskanen & Niskanen 2003, 13–14.)

Rahoittajat ovat kiinnostuneita yrityksen tilinpäätöksestä lainapäätöstä tehdessään ja myös myöhemmin laina-ajan kuluessa. Rahoittajia kiinnostaa yrityksen kyky maksaa lainat takaisin, johon vaikuttavat niin maksuvalmius, kannattavuus kuin vakavaraisuuskin. Myös tavarantoimittajia kiinnostaa yrityksen maksuvalmius, ja usein tavarantoimittajat hankkivat asiakkaastaan luottoluokituksen, joka perustuu tilinpäätösinformaatioon. (Niskanen & Niskanen 2003, 16–17.)

Tuotannontekijöitä toimittavien yritysten asiakkaat ovat kiinnostuneita toimittajan toimitusvarmuudesta. Mahdolliset takuut ja muut tuotevastuut lisäävät tätä kiinnostusta. Asiakassuhteisiin liittyvien riskien selvityksessä tilinpäätös on keskeisessä asemassa. (Niskanen & Niskanen 2003, 17.)

Yrityksen johto tarvitsee tilinpäätösinformaatiota liiketoimintaan liittyvässä päätöksenteossa. Pääomarakennetta kuvaavat tunnusluvut kertovat johdolle esimerkiksi, kuinka paljon uusia lainoja voidaan nostaa suhteessa omavaraisuudelle asetettuun tavoitteeseen. Yrityksen johdolla saattaa olla myös erilaisia tulos- ja voittopalkkiojärjestelmiä, joissa palkkiot ovat riippuvaisia useasta tilinpäätöksen erästä tai tunnusluvusta. Työntekijöille tärkeää on työpaikan säilyvyys, minkä vuoksi he ovat kiinnostuneita yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Myös henkilökunnalla voi olla erilaisia tulos- ja voittopalkkiojärjestelmiä, jotka lisäävät työntekijöiden mielenkiintoa yrityksen tilinpäätöstä kohtaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 14–15.)

Yrityksen tilinpäätöksestä ovat kiinnostuneita myös viranomaiset, esimerkiksi veronmaksun vuoksi. Julkisia palveluja tuottavien yritysten tilinpäätöksiä tutkitaan myös niiden hinnoittelujen oikeellisuutta tarkasteltaessa. (Niskanen & Niskanen 2003, 17.)

3.2 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe tilinpäätösanalyysissä on tuloslaskelman ja taseen oikaisut. Käytännössä tämä tarkoittaa tilinpäätöksen erien uudelleenjärjestelyä, jonka avulla varmistetaan, että yrityksen tilinpäätöstä voidaan vertailla sen aiempiin tilinpäätöksiin tai muihin yrityksiin. Toisessa vaiheessa valitaan mittauskohteet sekä niiden mukaiset analyysimenetelmät. Kolmannessa vaiheessa analysoidaan yrityksen taloudellista asemaa erilaisten analyysitekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Näitä analyysitekniikoita ovat prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi sekä kassavirta-analyysi. (Niskanen & Niskanen 2003, 19.)

3.3 Oikaisut

Lainsäädäntö mahdollistaa tilinpäätäjälle erilaisia kirjanpito- ja tilinpäätösratkaisuja, jonka vuoksi tilinpäätöstiedot voivat sisältää tulkinnanvaraisuuksia. Tämän vuoksi kaikki tilinpäätökset eivät automaattisesti ole vertailukelpoisia keskenään. Tilinpäätökset on standardisoitava, jotta eri vuosia ja yrityksiä voidaan vertailla keskenään ja tilinpäätöksen informaatioarvo säilyy. (Salmi 2010, 128–131.) Yritystutkimus ry on julkaissut tilinpäätösanalyysioppaan "Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi",

jossa on esitetty muun muassa suosituksia tilinpäätöksen oikaisuista. Kahdessa seuraavassa luvussa esitellään tiivistetysti näitä suosituksia.

3.3.1 Tuloslaskelman oikaisut

Oikaistun tuloslaskelman (LIITE 3) tarkoitus on antaa yrityksen kannattavuudesta mahdollisimman oikea ja riittävä kuva. Liikevaihtoa ovat vain yrityksen varsinaiseen toimintaan liittyvistä tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot. Liiketoiminnan muita tuottoja taas ovat tuotot, jotka eivät suoraan ole liikevaihtoa, mutta liittyvät kuitenkin yrityksen liiketoimintaan. Mikäli liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyy vertailukelpoisuuteen vaikuttavia olennaisia tai kertaluontoisia eriä, ne siirretään satunnaisiin tuottoihin. Vastaavasti näihin liittyvät kulut siirretään liiketoiminnan muista kuluista satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimus ry 2011, 17–18.)

Jos omistajan työpanos on merkittävä, mutta sitä vastaavaa palkkaa ei ole merkitty tuloslaskelmaan, on tehtävä palkkaoikaisu. Poistot oikaistaan elinkeinoverolain mukaisiksi, mikäli ne ovat ylittäneet huomattavasti kirjanpitolautakunnan suositukset ja tämä erotus kirjataan oikaistussa tuloslaskelmassa muihin tuloksen oikaisuihin. Merkittävät kurssivoitot ja -tappiot oikaistaan kurssieroihin. Aiempien tilikausien verot oikaistaan satunnaisiin tuottoihin tai kuluihin ja laskennalliset verovelat ja -saamiset taas siirretään muihin tuloksen oikaisuihin. (Yritystutkimus ry 2011, 20–25.)

3.3.2 Taseen oikaisut

Oikaistun taseen (LIITE 4) tarkoitus on antaa oikea kuva yrityksen tilinpäätöshetken taloudellisesta asemasta. Aineettomista hyödykkeistä poistetaan kokonaan kehittämismenot, jotka ovat osoittautuneet tuottamattomiksi sekä liikearvo, joka on osoittautunut arvottomaksi. Lisäksi arvottomat omistettujen yritysten osakkeet poistetaan omasta pääomasta ja osakkeista. Jos yrityksellä on jäljellä leasingmaksuja, esimerkiksi vuokratuista koneista, lisätään ne oikaistussa taseessa vastaavaa-puolelle leasingomaisuudeksi ja vastattavaa-puolelle leasingvastuiksi. (Yritystutkimus ry 2011, 31–36.)

Valmiisiin tuotteisiin kirjattu vaihto-omaisuus siirretään aineisiin ja tarvikkeisiin, mikäli kyseessä on muuta kuin valmistustoimintaa harjoittava yritys. Käytetty factoringluotto kirjataan myyntisaamisiin ja korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin, jos factoringrahoitusta käyttävä yritys noudattaa nettokirjaustapaa

ja luottoriski ei ole siirtynyt rahoittajalle. Osatuloutussaamiset, jotka sisältyvät siirtosaamisiin, ovat luonteeltaan keskeneräisiä töitä, ja ne luetaan tunnuslukulaskennassa ja maksuvalmiustarkastelussa käyttö pääoman eräksi. Tilinpäätössiirtojen kertymistä siirretään laskennalliseen verovelkaan yhteisöverokannan mukainen osuus. Ostovelosta oikaistaan niihin sisältyvät osamaksuvelat lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin. (Yritystutkimus ry 2011, 37–48.)

3.4 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Yksi tilinpäätöksen analyysitekniikoista on prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, jossa tilinpäätöserät esitetään suhdelukuina. Tuloslaskelman eriä verrataan liikevaihtoon ja tase-eriä taseen loppusummaan. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös on hyödyllinen selvittäessä tilinpäätöserien suhteiden kehitystä toisiinsa nähden. Siitä ei kuitenkaan käy ilmi erien todellista rahamääräistä kasvua tai pienentymistä. Lisäksi jonkin erän huomattava muutos voi vaikuttaa myös muiden erien suuruuteen, vaikka ne eivät olisikaan absoluuttisesti muuttuneet. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös antaa kuitenkin tärkeää tietoa lukijalleen tuloslaskelman ja taseen rakenteesta sekä tilinpäätöserien kehittymisestä vuosien saatossa. Analyysin tukena toimivat liitetiedot ja vuosikertomukset, jotka antavat lisätietoa yrityksessä tapahtuneista muutoksista ja niiden vaikutuksesta tilinpäätöksen lukuihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 87–90.)

Erikokoiset yritykset saadaan prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten avulla vertailukelpoisiksi, mikä helpottaa yritysten välistä vertailua taloudellisen menestymisen, kannattavuuden sekä vakavaraisuuden näkökulmasta. Kuitenkaan kulurakenteita ja suhteellista kannattavuutta ei eri toimialojen välillä kannata vertailla, sillä eri toimialoilla kulurakenteet ovat hyvin erilaisia. (Niskanen & Niskanen 2003, 96.)

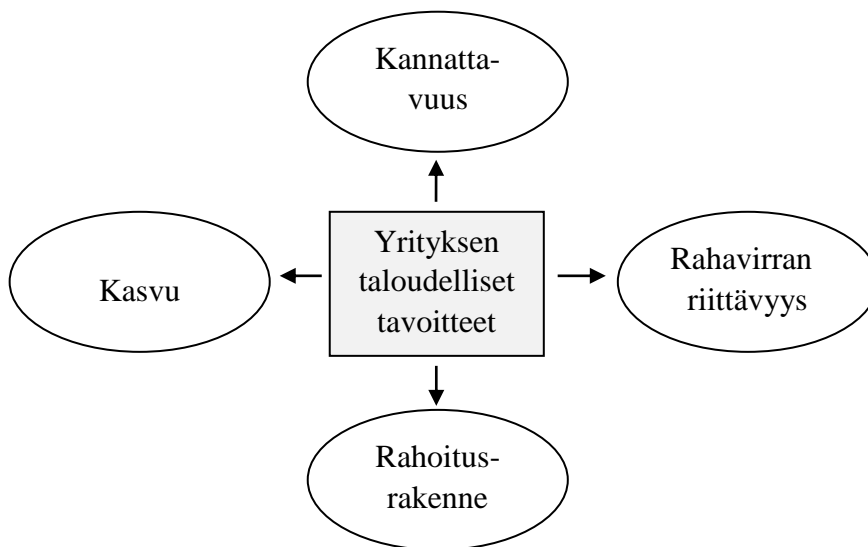
3.5 Trendianalyysi

Tilinpäätöstä voidaan analysoida myös trendianalyysin avulla, joka soveltuu tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun. Siinä hyödynnetään prosenttilukumuotoisia tilinpäätöksiä useammilta tilikausilta siten, että varhaisimman vuoden eli perusvuoden erät saavat arvokseen 100 %. Seuraavien vuosien eriä verrataan perusvuoden eriin ja näin selvitetään, kuinka monta prosenttia nuo erät ovat suh-

teessa perusvuoteen. Trendianalyysi soveltuu ainoastaan yhden yrityksen peräkkäisten tilinpäätösten vertailuun. (Niskanen & Niskanen 2003, 96–102.)

4 TUNNUSLUKUANALYYSI

Yrityksen talouden on täytettävä neljä perusvaatimusta, jotta yritys kykenee toimimaan pitkällä aikavälillä. Näitä vaatimuksia ovat kannattavuus, rahavirran riittävyys, rahoitusrakenne sekä kasvu (KUVIO 2). Yrityksen liiketoiminnan on lähtökohtaisesti oltava kannattavaa. Tämä tarkoittaa sitä, että tulot ovat suuremmat kuin menot. Lisäksi liiketoiminnan on tuotettava riittävästi rahavirtaa, joka käytännössä tarkoittaa kassaanmaksuja ja kassastamaksuja. Rahoitusrakenteen tulee koostua siten, että yritys kykenee suoriutumaan maksuvelvoitteistaan lyhyelläkin aikavälillä. Kasvulla tarkoitetaan usein liikevaihdon kasvua. Kannattavuuden ylläpito edellyttää yritykseltä kasvua, sillä esimerkiksi palkat kasvavat koko ajan. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87–88.)

KUVIO 2. Yrityksen talouden kokonaisuus (mukaiillen Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87)

Näiden talouden neljän tekijän tilan kuvaamiseen käytetään tunnuslukuja. Tunnusluvut ovat suhdelukuja, joita lasketaan tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman eristä. Tällä tavoin tilinpäätösinformaatiota pyritään tiivistämään, jotta eri vuosista ja yrityksistä saataisiin paremmin vertailukelpoisia. Yrityksen tavoitteet määrittelevät pääasiassa sen, millä tasolla tunnuslukujen tulisi olla, ja nämä tavoitteet voivat vaihdella merkittävästi yrityksestä riippuen. Tärkeää on huomata, ettei analyysi ole vain tunnuslukujen laskemista, vaan niitä on myös tulkittava: ollaanko tyytyväisiä saavutettuun tasoon, miten tunnusluvut ovat muuttuneet ja miksi. Tunnuslukuja tulkittaessa ei tulisi luottaa ainoastaan yhteen tunnuslukuun, vaan ottaa talouden kokonaisuuden kaikki osat huomioon. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 89–90.)

Tunnuslukujen toimivuus riippuu kahdesta tekijästä: validiteetista ja reliabiliteetista. Validiteetti tarkoittaa tunnusluvun kykyä mitata sitä ominaisuutta, jota sen on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti taas tarkoittaa tunnusluvun kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tunnusluvun katsotaan olevan validi, kun sen antamat tulokset ovat harhattomia, eli keskimäärin oikeita, ja reliaabeli, kun sen antamien tulosten hajonta on pieni. (Niskanen & Niskanen 2003, 111.)

Yhden yrityksen yhden tilikauden tunnusluvuista ei vielä voida tehdä juurikaan johtopäätöksiä, joten tunnuslukuja täytyy suhteuttaa vertailutietoon. Vertailua voidaan tehdä ajallisen poikkileikkausanalyysin tai aikasarja-analyysin avulla. Ajallisessa poikkileikkausanalyysissä lukuja verrataan tiettyinä vuonina saman toimialan lukuihin. Aikasarja-analyysissä tutkitaan yrityksen omaa kehitystä pidemmällä aikavälillä. Analyysi voidaan tehdä myös nämä kaksi tyyppiä yhdistäen. (Niskanen & Niskanen 2003, 111–112.)

4.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Jatkuvan liiketoiminnan perusedellytys on kannattavuus, joka kuvaa liiketoiminnan taloudellista tulosta. Sitä voidaan mitata joko absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttinen kannattavuus tarkoittaa käytännössä tulojen ja menojen erotusta eli voittoa. Suhteellinen kannattavuus puolestaan tarkoittaa voiton suhdetta sijoitettuun pääomaan. (Yritystutkimus ry 2011, 60.) Kannattavuuden tunnuslukuja ovat esimerkiksi käyttökate, liiketulos, nettotulos, rahoitustulos, kokonaispääoman tuotto, sijoitetun pääoman tuotto sekä oman pääoman tuotto (Balance Consulting 2016).

4.1.1 Tuloksen rakenne

Käyttökate ei esiinny virallisessa tuloslaskelmassa, mutta oikaistussa tuloslaskelmassa se saadaan, kun poistot ja arvonalentumiset lisätään liiketulokseen. Käyttökate kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen poistoja ja rahoituseriä. (Yritystutkimus ry 2011, 60–61.) Käyttökateprosentti saadaan suhteuttamalla käyttökate liiketoiminnan tuottoihin seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{Käyttökate-\%} = \text{Käyttökate} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Lukua voidaan verrata saman toimialan yrityksiin. Käyttökateprosentille ei ole määritelty yleistä tavoitearvoa, mutta esimerkiksi teollisuudessa käyttökateprosentit liikkuvat tavallisesti 5 ja 20 prosentit välillä. (Yritystutkimus ry 2011, 61.)

Oikaistun tuloslaskelman liiketulos eroaa virallisesta tuloslaskelmasta analyysin oikaisujen määrällä. Liiketulos kuvaa liiketoiminnan tulosta ennen rahoituseriä ja veroja. (Yritystutkimus ry 2011, 61.) Liiketulosprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Liiketulos-\%} = \text{Liiketulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Liiketulosprosenttia voidaan verrata saman yrityksen eri vuosien kesken, toimialan sisällä sekä myös eri toimialojen välillä. Yritystutkimus ry antaa luvulle seuraavan ohjearvot: yli 10 % hyvä, 5–10 % tyydyttävä ja alle 5 % heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 61–62.)

Kun liiketulokseen lisätään rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja verot, saadaan nettotulos. Nettotuloksen on oltava positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voitaisiin pitää kannattavana. Luvun tavoitetason määrittävät esimerkiksi voitonjakotavoitteet. (Yritystutkimus ry 2011, 62.) Nettotulosprosentin kaava on seuraava:

$$\text{Nettotulos-\%} = \text{Nettotulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Kun nettotulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset, saadaan rahoitustulos. Tämän tulisi riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen sekä voitonjakoon omalle pääomalle. (Yritystutkimus ry 2011, 62.) Alla on esitetty rahoitustulosprosentin kaava.

$$\text{Rahoitustulos-\%} = \text{Rahoitustulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

4.1.2 Pääoman tuotto

Kokonaispääoman tuotto vertaa tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja koko yritystoimintaan sitoutuneeseen pääomaan. Tunnuslukuun eivät vaikuta yritysten erilaiset veronmaksupolitiikat tai -tekniikat, minkä vuoksi se soveltuu eri yritysten väliseen vertailuun. Tunnusluvun tarkoitus on mitata yrityksen

kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalle. (Yritystutkimus ry 2011, 64.) Luvun kaava on seuraava:

Kokonaispääoman tuotto-% = [Nettotulos + rahoituskulut + verot (12 kk)] / Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella x 100

Tase-erät lasketaan kaikissa pääoman tuottoprosentteissa tilikauden alun ja lopun keskiarvoina. Kokonaispääoma on vähintään vieraan pääoman suuruinen, mikäli oikaistu oma pääoma on negatiivinen. Jos yrityksen tilikausi on muu kuin 12 kuukautta, jaetaan osoittaja tilikauden pituudella kuukausina ja kerrotaan luku kahdellatoista, jotta tunnusluku saadaan vuositasoiseksi. Yritystutkimus ry:n suositukset kokonaispääoman tuotolle ovat: yli 10 % hyvä, 5–10 % tyydyttävä ja alle 5 % heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 63–64.)

Sijoitetun pääoman tuotto (ROI) kertoo, kuinka paljon on saatu tuottoa yritykseen sijoitetulle tuottoa vaativalle pääomalle (Yritystutkimus ry 2011, 65). Myös tämä luku soveltuu eri toimialojen yritysten väliseen vertailuun (Balance Consulting 2016). Tunnusluku lasketaan seuraavasti:

Sijoitetun pääoman tuotto-% = [Nettotulos + rahoituskulut + verot (12 kk)] / Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella x 100

Sijoitettu pääoma saadaan, kun oikaistu oma pääoma sekä sijoitettu korollinen vieras pääoma lasketaan yhteen. Sijoitettuun korolliseen vieraaseen pääomaan kuuluvat pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, pitkäaikaiset sisäiset velat, muut pitkäaikaiset velat, korolliset lyhytaikaiset velat sekä muut sisäiset korolliset lyhytaikaiset velat. (Yritystutkimus ry 2011, 64). Balance Consultingin mukaiset ohjearvot luvulle ovat: yli 15 % erinomainen, 10–15 % hyvä, 6–10 % tyydyttävä, 3–6 % välttävä ja alle 3 % heikko (Balance Consulting 2016). Yritystutkimuksen mukaan tunnusluvun arvoa voidaan pitää välttävänä, kun se on samansuuruinen kuin yrityksen korollisesta vieraasta pääomasta maksama keskimääräinen rahoituskuluprosentti (Yritystutkimus ry 2011, 65).

Vieraan pääoman lisäksi tuottoa on kyettävä aikaansaamaan myös omalle pääomalle. Oman pääoman tuoton (ROE) tavoitetasoa määrittää omistajien asettama tuottovaatimus. (Yritystutkimus ry 2011, 65.) Balance Consulting on antanut luvulle seuraavat viitteelliset ohjearvot: yli 20 % erinomainen, 15–20 % hyvä, 10–15 % tyydyttävä, 5–10 % välttävä ja alle 5 % heikko. (Balance Consulting 2016.) Oman pääoman tuotto-% lasketaan seuraavasti:

Oman pääoman tuotto-% = Nettotulos (12 kk) / Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella x 100

4.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus kuvaa sitä, kuinka hyvin yritys kykenee selviytymään sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuuden tunnusluvut kuvaavat oman ja vieraan pääoman suhdetta, eli yrityksen pääomarakennetta. Vakavaraisuuden tunnuslukuja ovat esimerkiksi omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus sekä nettovelkaantumisaste. (Niskanen & Niskanen 2003, 130.)

Omavaraisuus kertoo yrityksen vakavaraisuudesta, tappionsietokyvystä sekä kyvystä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä (Yritystutkimus ry 2011, 66). Se lasketaan seuraavalla kaavalla:

Omavaraisuusaste, % = Oikaistu oma pääoma / (Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot) x 100

Taseen loppusummasta vähennettävät saadut ennakot ovat sellaisia, jotka liittyvät keskeneräiseen työhön ja projektiin, ja joilla ei ole takaisinmaksuvelvoitetta (Yritystutkimus ry 2011, 66). Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat: yli 50 % erinomainen, 35–50 % hyvä, 25–35 % tyydyttävä, 15–25 % välttävä ja alle 15 % heikko. Tyypillisesti nuoremmat yritykset ovat velkaantuneempia kuin pidempään alalla toimineet yritykset. (Balance Consulting 2016.)

Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa yrityksen velkojen suhdetta liikevaihtoon. Mikäli luku on korkea, yritykseltä vaaditaan hyvää liiketulosta, jotta vieraan pääoman velvoitteista kyetään selviämään. (Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Velka-% = (Oikaistun taseen velat - saadut ennakot) / Liikevaihto (12 kk) x 100

Tunnusluku soveltuu vain saman toimialan yritysten väliseen vertailuun. Kuitenkin tuotannollisissa yrityksissä voidaan noudattaa seuraavia ohjearvoja: alle 40 % hyvä, 40–80 % tyydyttävä ja yli 80 % heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Nettovelkaantumisaste (net gearing) kuvaa yrityksen korollisten nettovelkojen ja oman pääoman suhdetta. Kun korollisista veloista vähennetään likvidit rahavarat, saadaan yrityksen nettovelka. (Balance Consulting 2016.)

Net gearing = (Korollinen vieras pääoma - rahat ja rahoitusarvopaperit) / Oikaistu oma pääoma x 100

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat: alle 10 % erinomainen, 10–60 % hyvä, 60–120 % tyydyttävä, 120–200 % välttävä ja yli 200 % heikko. Omistajien ja rahoittajien pääomapanokset ovat yhtä suuret, kun tunnusluvun arvo on 100 %. Jos tunnusluvun arvo on negatiivinen, yritys on käytännössä nettovelaton. Mikäli negatiivisuus johtuu negatiivisesta pääomasta, on tunnusluvun arvo kuitenkin heikko. Tunnusluku soveltuu myös eri toimialojen yritysten väliseen vertailuun. (Balance Consulting 2016; Yritystutkimus ry 2011, 68.)

4.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä suoriutua velvoitteistaan ajallaan ja mahdollisimman edullisesti. Maksuvalmiuden tunnusluvut jaetaan dynaamisiin ja staattisiin. Staattisen maksuvalmiuden tunnusluvut kuvaavat maksuvalmiutta tilinpäätöshetkellä ja ne saadaan suhteuttamalla nopeasti rahaksi muutettava omaisuus lyhytaikaisiin velkoihin. Staattisen maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio. (Yritysrahoitus ry 2011, 71–72.)

Quick ratio mittaa yrityksen kykyä selvittää lyhytaikaisista veloistaan pelkästään rahoitusomaisuudella. Rahoitusomaisuuteen kuuluu lyhytaikaiset saamiset, rahat ja pankkisaamiset sekä rahoitusarvopaperit. (Balance Consulting 2016; Yritystutkimus ry 2011, 71.) Tunnusluku saadaan seuraavalla kaavalla:

Quick ratio = Rahoitusomaisuus / (Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot)

Tunnusluvun suositusarvo on 1, jolloin rahoitusomaisuus kattaa lyhytaikaiset velat kokonaan. Luvun viitteelliset ohjearvot ovat: yli 1,5 erinomainen, 1–1,5 hyvä, 0,5–1 tyydyttävä, 0,3–0,5 välttävä ja alle 0,3 heikko. Tunnuslukua tarkasteltaessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota sen kehitykseen. Lisäksi tarkastelun yhteydessä on hyvä ottaa huomioon myös yrityksen pääomarakenne. Lukua voidaan vertailla saman toimialan yritysten kesken. (Balance Consulting 2016.)

Current ratio mittaa yrityksen maksuvalmiutta hieman pidemmällä aikavälillä. Siinä otetaan rahoitusomaisuuden lisäksi huomioon vaihto-omaisuus. (Yritysrahoitus y 2011, 71.) Luvun laskukaava on seuraava:

$$\text{Current ratio} = (\text{Vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}) / \text{Lyhytaikainen vieras pääoma}$$

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat: yli 2,5 erinomainen, 2–2,5 hyvä, 1,5–2 tyydyttävä, 1–1,5 välttävä ja alle 1 heikko. Myös current ratiota tarkasteltaessa tulee kiinnittää huomiota luvun kehitykseen sekä yrityksen pääomarakenteeseen. Luvun muutosten selvittämisessä apuna voidaan käyttää käyttö-pääoman kiertoaikoja. Luku soveltuu saman toimialan yritysten väliseen vertailuun, sekä myös toimialojen väliseen vertailun hieman quick ratiota paremmin. (Balance Consulting 2016.)

4.4 Käyttöpääoma ja sen kiertajat

Käyttöpääoma tarkoittaa yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutunutta pääomaa. Käyttöpääoma kuvaa tilinpäätöspäivän tilannetta, ja tilikauden aikana luvut saattavat heitellä suuresti. Käyttöpääoman lähteitä ovat lyhytaikainen ja pitkäaikainen vieras pääoma sekä oma pääoma. (Yritysrahoitus ry 2011, 68.)

Käyttöpääomaan lasketaan seuraavat erät:

- + Vaihto-omaisuus
- + Myyntisaamiset
- + Sisäiset myyntisaamiset
- + Osatuloutuksen saamiset
- Ostovelat
- Sisäiset ostovelat
- Saadut ennakot
- = Käyttöpääoma

Saadut ennakot ja osatuloutuksen saamiset liittyvät keskeneräisiin töihin, jonka vuoksi ne huomioidaan tunnuslukua laskettaessa. Tunnusluvun arvo on sitä parempi, mitä pienempi se on. Negatiivinen käyttöpääoma tarkoittaa käytännössä sitä, ettei juoksevaan liiketoimintaan sitoudu pääomia. (Balance Consulting 2016.)

Käyttöpääoman erät ovat riippuvaisia liikevaihdosta, minkä vuoksi ne suhteutetaan liikevaihtoon käyttöpääomaprosenttia laskettaessa. Lukua voidaan vertailla saman toimialan yritysten kesken. Käyttöpääomaprosentti lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti. (Balance Consulting 2016.)

$$\text{Käyttöpääoma-\%} = \text{Käyttöpääoma} / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$$

Käyttöpääoman eristä voidaan laskea kiertoaikoja, jotka kertovat, kuinka nopeasti kyseiset erät muuttuvat yrityksessä rahaksi. Kiertonopeuksia lasketaan erityisesti myyntisaamisista, ostovelosta sekä varastosta. (Niskanen & Niskanen 2003, 122.) Myyntisaamisten kiertoaika kertoo, kuinka kauan myyntisaamiset ovat saamisina, ennen kuin ne saadaan rahana yritykseen. Myyntisaamisiin sisältyy eriä, jotka eivät ole liikevaihtoa (esimerkiksi arvonlisävero), jonka vuoksi todellisuudessa kiertoaajat ovat hieman lyhyempiä kuin seuraavalla kaavalla lasketut: (Yritystutkimus ry 2011, 69.)

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = 365 \times (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset}) / \text{Liikevaihto (12 kk)}$$

Mitä pienempi luku saadaan, sitä paremmin yrityksen perintä toimii, ja sitä vähemmän pääomaa sitoutuu myyntisaamisiin. Tunnusluvun tavoitearvo perustuu toimialojen keskimääräisiin maksuehtoihin. Myyntisaamisten kiertoa tehostamalla yritys voi vapauttaa pääomia ja täten parantaa likviditeettiä. (Balance Consulting 2016.)

Ostovelkojen kiertoaika kuvastaa sitä, kuinka kauan yritys on käyttänyt maksuaikaa ostovelkojensa maksuun. Ostovelkoihin sisältyvät liiketoiminnan muista kuluista ja investointimenoista aiheutuneet velat saattavat pidentää ostovelkojen kiertoaikaa. (Yritystutkimus ry 2011, 69.) Tunnusluku lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = 365 \times (\text{Ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat}) / \text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk)}$$

Myös ostovelkojen kiertoaikoja tarkastellessa tulee lukuja verrata toimialan keskimääräisiin maksuajoihin. Sitä nopeammin yritys on kyennyt maksamaan ostovelkansa, mitä pienempi tunnusluvun arvo on. Heikentyneestä maksuvalmiudesta viestivät pidentyneet kiertoaajat. Käytännössä ostovelkojen kiertoaajan tulisi ylittää myyntisaamisten kiertoaajan, jolloin asiakkaiden luototus ja osa juoksevista menoista voidaan rahoittaa tavarantoimittajilla saadulla luotolla. (Balance Consulting 2016.)

Varaston kiertoaika kertoo, kuinka kauan tavara viipyy varastossa. Luku mittaa varastoinnin tehokkuutta. (Balance Consulting 2016.) Varaston kiertoaika lasketaan seuraavasti:

Varaston kiertoaika = $365 \times \text{Aine- ja tarvikevarasto} / \text{Aine- ja tarvikekäyttö}$ (12 kk)

Tunnusluvun arvon ollessa pieni, se viestii materiaalinhallinnan tehokkuudesta. Materiaalinhallintaa tulisi tehostaa, mikäli luku on kovin suuri, sillä silloin se sitoo turhaan pääomia. Varaston kiertoaikoja tulisi verrata saman toimialan keskimääräisiin kiertoaikoihin. (Balance Consulting 2016.)

5 RATING-ANALYYSI

Rating-analyysi eli "reittaus" tarkoittaa riskiluokitusta, jossa mitataan yrityksen kykyä selviytyä sitoumuksistaan tietyllä aikavälillä tunnuslukujen avulla ja annetaan tämän perusteella yritykselle arvosana. Tämä arvosana mittaa yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä. (Salmi 2010, 236.)

Ensimmäinen vaihe rating-prosessissa on niiden tunnuslukujen valinta, joiden reittäaja katsoo parhaiten kuvaavan yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Lyhyempää ajanjaksoa arvioitaessa huomioidaan enemmän kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja, kun taas pidemmän aikavälin arvioinnissa painotetaan vakavaraisuuden ja kasvun tunnuslukuja. Seuraavaksi tunnusluvuille asetetaan merkityksensä mukainen painoarvo jakamalla 100 prosenttia valittujen tunnuslukujen kesken. Sitten laaditaan jokaiselle tunnusluvulle pistetaulukko esimerkiksi toimialan mediaanilukujen perusteella. Tämän jälkeen lasketaan valittujen tunnuslukujen arvot, joita verrataan edellä laadittuihin pistetaulukoihin. Tunnusluvun saamat pisteet kerrotaan tunnusluvulle asetetulla painoarvolla, josta saadaan luvun painotetut pisteet. Arvosana saadaan näiden pisteiden kokonaissummasta. (Salmi 2010, 235–236.)

Rating-arvosanoina käytetään kirjaimia, usein A+, A, A- ja niin edelleen. Taulukosta yksi selviää, kuinka rating-luokat voidaan esimerkiksi jakaa. A tarkoittaa käytännössä riskitöntä tai pienen riskin yritystä, B kertoo normaalista tai tarkkailtavasta riskistä ja C puolestaan uhkaavasta riskistä. D on huonoin arvosana ja se kuvaa akuuttia tappion vaaraa. (Salmi 2010, 236–238.)

TAULUKKO 1. Rating-luokat (Salmi 2010, 238)

A+	A-	B+	B-	C-	D
Riskitön	Pieni riski	Normaali riski	Tarkkailtava riski	Uhkaava riski	Akuutti tappion vaara

Alkuperäisen AAA-yritysreittauksen lanseerasi Bisnode vuonna 1993. Sen täysin automaattinen ja jatkuvasti päivittyvä luottoluokitusjärjestelmä kerää tietoa yrityksen toiminnasta, taustasta, taloudesta ja maksutavasta. Näiden tietojen avulla arvioidaan yrityksen luottokelpoisuutta sekä kykyä selviytyä liiketoimintaansa liittyvistä velvoitteista. Bisnode on lajitellut rating-luokat taulukon kaksi mukaisesti. (Bisnode Finland Oy 2016a.)

TAULUKKO 2. Rating-luokat (mukaillen Bisnode Finland Oy 2016a)

AAA	Korkein luottoluokitus
AA	Hyvä luottokelpoisuus
A	Luottokelpoinen
AN	Toiminta uutta/tausta ei negatiivinen
Ei Rating	
B	Epätyydyttävä
C	Luotonantoa ei puolleta

Bisnoden luokista AAA on paras, johon kaikista yrityksistä vuonna 2016 on yltänyt yli kolme prosenttia. Hyvää luottokelpoisuutta kuvaa AA, jonka on saanut noin viisitoista prosenttia yrityksistä. Yli puolet yrityksistä yltää A-luokkaan, joka käytännössä kuvaa luottokelpoista yritystä. AN-luokkaan kuuluu noin yhdeksän prosenttia yrityksistä ja vajaalle viidelle prosentille yrityksistä ei ole annettu rating-luokkaa. Yli kaksitoista prosenttia yrityksistä on saanut arvioon epätyydyttävä tai luotonantoa ei puolleta. (Bisnode Finland Oy 2016b.)

6 YRITYS X:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Opinnäytetyön kohdeyritys on keskipohjalainen metallialalla toimiva yritys, joka kuuluu toimialaluokkaan 25990 Muiden metallituotteiden valmistus. Työssä tarkastellaan yrityksen vuosina 2012–2015 päätyneitä tilinpäätöksiä. Yrityksen tilikausi on kalenterivuosi eli 1.1.–31.12. Analyysissä verrattiin yrityksen tilinpäätöksiä toisiinsa sekä toimialan lukuihin samalta ajanjaksolta. Tarkastelun kohteena olevat tilinpäätökset sekä muu tilinpäätösinformaatio on saatu suoraan yrityksestä. Toimialan luvut on saatu työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämästä Toimiala Online -palvelusta vuosilta 2012–2014. Yrityksen tunnuslukuja verrataan toimialan alakvartiiliin, mediaaniin sekä yläkvartiiliin. Tilinpäätös- ja rating-analyysi on laadittu Excelissä.

6.1 Tilinpäätösten oikaisut

Tilinpäätöksiin tehtiin oikaisuja, jotta eri tilikausista saataisiin vertailukelpoisia. Tuloslaskelmaan tehdyt oikaisut kohdistuivat edellisten tilikausien veroihin sekä kurssieroihin. Edellisten tilikausien veroja kirjattiin satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin ja rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyneet merkittävät kurssivoitot ja -tappiot siirrettiin kurssieroihin. Lisäksi tuloslaskelman eriä järjesteltiin uudelleen oikaistun tuloslaskelman muotoon. Aine- ja tarvikekäyttö saatiin yhdistämällä virallisen tuloslaskelman aine- ja tarvikeostot sekä näiden varastojen muutokset. Henkilöstökulut sisältävät palkat ja palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Tuloslaskelmaan lisättiin välitulokset käyttökate, liike-tulos, nettotulos ja kokonaistulos.

Liitetiedoista ilmenneet jäljellä olevat leasingmaksut kirjattiin taseen vastaavaa-puolelle leasingomaisuudeksi ja taseen vastattavaa-puolelle leasingmaksuiksi. Ostovelkoja ja myyntisaamisia oikaistiin sisäisten velkojen ja saamisten määrällä, jotka myös selvisivät taseen liitetiedoista. Vuonna 2014 yrityksen siirtosaamisiin sisältyi saamisia saman konsernin yrityksiltä, ja nämä saamiset oikaistiin taseessa kohtaan muut sisäiset saamiset. Vuodesta 2013 eteenpäin pankkitilien saldot on kirjattu tilinpäätöksissä muihin sisäisiin saamisiin konserniomistuksen vuoksi. Vertailukelpoisuuden vuoksi nämä saldot on siirretty oikaistussa taseessa kohtaan rahat ja rahoitusarvopaperit.

6.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Oikaistusta tilinpäätöksestä laadittiin prosenttilukumuotoiset tuloslaskelma ja tase. Prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta ilmenee tuloslaskelman erien suhde liikevaihtoon (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma

	2012	2013	2014	2015
LIKEVAIHTO	100 %	100 %	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0 %	0 %	0 %	0 %
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	-47 %	-39 %	-37 %	-40 %
Ulkopuoliset palvelut	-5 %	-7 %	-8 %	-7 %
Henkilöstökulut	-21 %	-28 %	-29 %	-40 %
Laskennallinen palkkorjaus				
Liiketoiminnan muut kulut	-8 %	-9 %	-9 %	-16 %
Valmisteveraston lisäys/vähennys	0 %	1 %	0 %	-2 %
KÄYTTÖKATE	18 %	18 %	18 %	-5 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 %	-1 %	-1 %	-3 %
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä				
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset				
LIKETULOS	17 %	17 %	17 %	-8 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista				
Muut korko- ja rahoitustuotot	0 %	0 %	0 %	0 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0 %	0 %	0 %	0 %
Kurssierot	0 %	0 %	1 %	0 %
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset				
Välittömät verot	-4 %	-4 %	-4 %	0 %
NETTOTULOS	13 %	13 %	14 %	-8 %
Satunnaiset tuotot	0 %	0 %	0 %	0 %
Satunnaiset kulut	0 %	0 %	0 %	0 %
KOKONAISTULOS	13 %	13 %	14 %	-8 %
Poistoeron lisäys/vähennys				
Vapaaehtoisten varausten lisäys/ vähennys				
Laskennallinen palkkorjaus				
Käyvän arvon muutokset				
Muut tuloksen oikaisut				
TILIKAUDEN TULOS	13 %	13 %	14 %	-8 %

Vuonna 2012 aine- ja tarvikekäyttö on ollut lähes puolet liikevaihdosta, seuraavina vuosina se on taantunut noin 40 prosenttiin. Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta puolestaan on kasvanut voimakkaasti vuoden 2012 yli 20 prosentista jopa 40 prosenttiin vuonna 2015. Tämä johtuu siitä, että liike-

vaihto laski tuona vuonna rajusti ja henkilöstökuluihin ei ehditty tekemään sopeuttamistoimia yhtä nopeasti. Liiketoiminnan muiden kulujen osuus liikevaihdosta on kaksinkertaistunut neljässä vuodessa, mutta tämä ei johdu ainoastaan liikevaihdon laskusta, vaan kulut ovat myös euromääräisesti kasvaneet. Käyttökate on ollut 18 prosentin luokkaa vuoteen 2014 saakka, mutta liikevaihtoon nähden liian suuret henkilöstökulut ja kasvaneet liiketoiminnan muut kulut laskivat käyttökateen vuonna 2015 negatiiviseksi.

Poistot olivat vuoteen 2014 asti prosentin liikevaihdosta, mutta vuonna 2015 niiden osuus oli kolme prosenttia. Yrityksessä on luultavasti tehty investointeja, jonka vuoksi poistojen määrä on kasvanut. Verojen osuus liikevaihdosta on ollut neljä prosenttia, mutta tappiollisena vuotena niitä ei luonnollisesti ole maksettu. Tilikauden tuloksen tavallinen taso on 13–14 %, mutta vuonna 2015 se oli -8 %.

Taulukossa 4 on esitetty prosenttilukumuotoisen taseen vastaavaa-puoli, jossa tase-eriä on suhteutettu taseen loppusummaan. Vuonna 2014 muut aineettomat hyödykkeet olivat poikkeuksellisesti yhden prosentin taseen loppusummasta, joten yritys on luultavasti investoinut aineettomiin hyödykkeisiin tuona vuonna. Koneiden ja kaluston osuus taseen loppusummasta on tavallisesti 4–5 %, mutta vuonna 2015 se oli 8 %. Niihin on siis investoitu lisää viimeisenä vuotena, kuten prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta pääteltiin. Sisäiset osakkeet ja osuudet eivät ole euromääräisesti muuttuneet, joten prosentiosuuksien muutokset johtuvat muiden erien muutoksista.

Vaihto-omaisuuden osuus laski aluksi vuoteen 2014, mutta nousi taas vuonna 2015 lähes vuoden 2012 tasolle. Selvästi suurin vaihto-omaisuuden erä on aineet ja tarvikkeet. Myyntisaamisten osuus puolestaan on pienen heilahduksen jälkeen laskenut selvästi vuoteen 2015 mennessä ollen 7 % taseen loppusummasta. Muut sisäiset saamiset ovat lisääntyneet kahtena viimeisenä vuotena nollassa. Muut saamiset ovat jatkuvasti yhden prosentin taseen loppusummasta. Rahojen ja rahoitusarvopaperien osuus kasvoi vuonna 2013, ja laski seuraavina vuosina niin, että 2015 ne olivat noin neljänneksen taseen loppusummasta.

TAULUKKO 4. Prosenttilukumuotoinen tase vastaavaa

	2012	2013	2014	2015
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Kehittämismenot				
Liikearvo				
Muut aineettomat hyödykkeet	0 %	0 %	1 %	0 %
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	0 %	0 %	1 %	0 %
Maa- ja vesialueet				
Rakennukset ja rakennelmat				
Koneet ja kalusto	5 %	4 %	4 %	8 %
Muut aineelliset hyödykkeet				
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	5 %	4 %	4 %	8 %
Sisäiset osakkeet ja osuudet	26 %	24 %	21 %	25 %
Muut osakkeet ja osuudet	0 %	0 %	0 %	0 %
Sisäiset saamiset	0 %	0 %	4 %	6 %
Muut saamiset ja sijoitukset	0 %	0 %	0 %	1 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	26 %	24 %	25 %	32 %
Leasingomaisuus	0 %	0 %	0 %	0 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Aineet ja tarvikkeet	25 %	18 %	16 %	21 %
Keskeneräiset tuotteet	1 %	1 %	1 %	0 %
Valmiit tuotteet	2 %	4 %	4 %	4 %
Muu vaihto-omaisuus	0 %	0 %	0 %	1 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	27 %	23 %	21 %	26 %
Myyntisaamiset	12 %	10 %	12 %	7 %
Sisäiset myyntisaamiset				
Muut sisäiset saamiset	0 %	0 %	2 %	3 %
Muut saamiset	1 %	1 %	1 %	1 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	13 %	11 %	15 %	11 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	28 %	37 %	34 %	24 %
Vastaavaa yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %

Prosenttilukumuotoisen taseen vastattavaa-puoli on esitetty taulukossa 5. Yrityksen osakepääoma ei ole tarkastelukautena muuttunut euromääräisesti ja myös prosenttiosuudet ovat pysyneet samana. Vuonna 2012 kertyneiden voittovarojen osuus taseen loppusummasta oli hieman yli 50 prosenttia ja 2015 niiden osuus oli jopa 95 prosenttia. Tilikauden tuloksen osuus on laskenut tasaisesti, kunnes vuonna 2015 se laski nollan alapuolelle tappiollisen tuloksen vuoksi. Taseen oman pääoman määrä on tarkastelukautena kasvanut 14 prosenttiyksikköä voittovarojen kerryttäessä oman pääoman määrää.

Vielä vuonna 2012 yrityksellä oli pitkä- ja lyhytaikaista lainaa rahoituslaitoksille yhteensä kahdeksan prosenttia taseen loppusummasta, mutta ne maksettiin kokonaan seuraavana vuonna pois, sillä myöhemmin vuosina niiden osuus oli 0 %. Ostovelkojen osuus on laskenut vuosi vuodelta ollen vain kolme prosenttia taseen loppusummasta vuonna 2015. Muut korottomat lyhytaikaiset velat ovat pääosin

olleet kahdeksan prosenttia taseen loppusummasta vuoden 2013 kasvua lukuun ottamatta. Hetkittäinen kasvu voi johtua esimerkiksi suurista lomapalkkajaksotuksista. Koko vieraan pääoman määrä taseen loppusummasta on laskenut 25 prosentista 11 prosenttiin vuodesta 2012 vuoteen 2015 mennessä, mikä johtuu pääosin oman pääoman osuuden voimakkaasta kasvusta.

TAULUKKO 5. Prosenttilukumuotoinen tase vastattavaa

	2012	2013	2014	2015
OMA PÄÄOMA				
Osake- tai muu peruspääoma	1 %	1 %	1 %	1 %
Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto	0 %	0 %	0 %	0 %
Käyvän arvon rahasto				
Muut rahastot				
Kertyneet voittovarot	51 %	61 %	67 %	95 %
Tilikauden tulos	24 %	21 %	19 %	-7 %
Pääomalainat				
Taseen oma pääoma yhteensä	75 %	82 %	86 %	89 %
Poistoero				
Vapaaehtoiset varaukset				
Poistoero ja varaukset yhteensä	0 %	0 %	0 %	0 %
Oman pääoman oikaisu	0 %	0 %	0 %	0 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	75 %	82 %	86 %	89 %
VIERAS PÄÄOMA				
Pääomalainat				
Lainat rahoituslaitoksilta	6 %	0 %	0 %	0 %
Eläkelainat				
Saadut ennakot				
Sisäiset velat				
Muut pitkäaikaiset velat				
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	6 %	0 %	0 %	0 %
Laskennallinen verovelka	0 %	0 %	0 %	0 %
Pakolliset varaukset	0 %	0 %	0 %	0 %
Leasingvastuut	0 %	0 %	0 %	0 %
Korolliset lyhytaikaiset velat	2 %	0 %	0 %	0 %
Saadut ennakot	0 %	0 %	0 %	0 %
Ostovelat	8 %	7 %	5 %	3 %
Sisäiset ostovelat				
Muut sisäiset korolliset velat				
Muut sisäiset korottomat velat				
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	8 %	10 %	8 %	8 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	19 %	17 %	14 %	11 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	25 %	18 %	14 %	11 %
Vastattavaa yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %

6.3 Trendianalyysi

Prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen lisäksi laadittiin trendianalyysi tuloslaskelmasta ja taseesta. Perusvuosi on 2012, johon seuraavia vuosia verrataan. Trendianalyysin laatimista vaikeutti se, että perusvuotta myöhempinä vuosina oli eriä, joita ei ollut vuonna 2012, jonka vuoksi tällaisia eriä ei analyysissä erikseen näy. Esimerkiksi leasingomaisuudet ja -vastuut ovat tällaisia eriä. Trendianalyysi tuloslaskelmasta on esitetty taulukossa 6.

TAULUKKO 6. Trendianalyysi tuloslaskelmasta

	2012	2013	2014	2015
LIKEVAIHTO	100 %	93 %	89 %	55 %
Liiketoiminnan muut tuotot	100 %	0 %	0 %	0 %
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100 %	93 %	89 %	55 %
Aine- ja tarvikekäyttö	100 %	78 %	69 %	47 %
Ulkopuoliset palvelut	100 %	124 %	132 %	70 %
Henkilöstökulut	100 %	121 %	120 %	103 %
Laskennallinen palkkorjaus				
Liiketoiminnan muut kulut	100 %	100 %	96 %	106 %
Valmisteveraston lisäys/vähennys	100 %	-2216 %	-649 %	1647 %
KÄYTTÖKATE	100 %	95 %	90 %	-16 %
Suunnitelman mukaiset poistot	100 %	87 %	98 %	148 %
Arvonalentumiset pysyvien				
vastaavien hyödykkeistä				
Vaihtuvien vastaavien				
poikkeukselliset arvonalentumiset				
LIKETULOS	100 %	95 %	90 %	-26 %
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista				
Muut korko- ja rahoitustuotot	100 %	145 %	288 %	330 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	100 %	61 %	3 %	0 %
Kurssierot	100 %	-2313 %	-3674 %	-955 %
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset				
Välittömät verot	100 %	97 %	78 %	0 %
NETTOTULOS	100 %	98 %	99 %	-33 %
Satunnaiset tuotot	100 %	0 %	0 %	5 %
Satunnaiset kulut				
KOKONAISTULOS	100 %	98 %	99 %	-33 %
Poistoeron lisäys/vähennys				
Vapaaehtoisten varausten lisäys/ vähennys				
Laskennallinen palkkorjaus				
Käyvän arvon muutokset				
Muut tuloksen oikaisut				
TILIKAUDEN TULOS	100 %	98 %	99 %	-33 %

Liikevaihto oli vuonna 2015 enää 55 prosenttia vuoden 2012 tasosta. Aine- ja tarvikekäyttö on laskeutunut jonkin verran nopeampaa kuin liikevaihto, mutta lasku on tasoittunut hieman vuosi vuodelta. Ul-

kopuolisten palvelujen käyttö lisääntyi aluksi yli 30 prosenttiyksikköä, mutta vuonna 2015 se laski jopa vuoden 2012 tason alapuolelle. Henkilöstökulut ovat lisääntyneet liikevaihdon laskusta huolimatta. Vuonna 2015 ne kuitenkin laskivat takaisin vuoden 2012 tasolle. Liiketoiminnan muut kulut ovat pysyneet lähes samana, laskien neljä prosenttiyksikköä vuonna 2014 ja sieltä nousen 10 prosenttiyksiköllä vuonna 2015. Käyttökate laski euromääräisesti aluksi tasaisesti, mutta vuonna 2015 se laski -16 prosenttiin vuoteen 2012 verrattuna.

Suunnitelman mukaiset poistot pienenevät aluksi, mutta vuonna 2015 niiden määrä oli 1,5-kertainen perusvuoteen verrattuna investointien vuoksi. Korko- ja rahoitustuotot ovat kasvaneet voimakkaasti, ja vuonna 2015 ne olivat yli kolminkertaiset perusvuoteen nähden. Korko- ja rahoituskulut puolestaan vähenivät, kun lainoja rahoituslaitoksille ei enää ollut vuoden 2012 jälkeen. Vuonna 2015 ei korkokuluja ollut juuri lainkaan. Perusvuoden kurssierot olivat tappioita kun taas muina vuosina ne olivat kursivoittoja. Tämän vuoksi vuosien 2013–2015 muutokset näkyvät miinusmerkkisenä. Kurssierot ovat siis lisääntyneet huomattavasti. Välittömät verot pienenevät luonnollisesti myös tuloksen pienentyessä, ja vuonna 2015 ne olivat 0 %. Tilikauden tulos pysyi vuodet 2012–2014 samalla tasolla, mutta vuonna 2015 se oli enää -33 prosenttia perusvuoteen nähden.

Taseen vastaavaa-puolen trendianalyysi on esitetty taulukossa 7. Muut aineettomat hyödykkeet kasvoivat voimakkaasti vuonna 2014 investointien vuoksi. Myös koneisiin ja kalustoon on tehty investointeja, mikä näkyy trendianalyysissä. Sisäiset ja muut osakkeet ja osuudet ovat pysyneet samana joka vuonna. Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä -rivillä voidaan havaita, että kasvua on tapahtunut perusvuoteen nähden, mutta erittelyjä ei näy. Tämä johtuu sisäisistä saamisista, joita vuonna 2012 ei ollut. Vaihto-omaisuus on hieman pienentynyt, mutta merkittäviä muutoksia ei ole tapahtunut.

Myyntisaamiset ovat kasvaneet vuonna 2014 yli 30 prosenttia perusvuoteen nähden, mutta laskeneet vuonna 2015 alle puoleen edellisvuoteen verrattuna. Sisäiset myyntisaamiset lähes kolminkertaistuivat vuonna 2013, mutta laskivat seuraavana vuonna alle puoleen perusvuodesta ja hieman taas kasvoivat seuraavana vuonna. Muut saamiset ovat pienen laskun jälkeen kasvaneet jonkin verran yli perusvuoden tason. Rahat ja rahoitusarvopaperit kasvoivat aluksi noin 1,5-kertaisiksi perusvuodesta, mutta laskivat vuonna 2015 hieman perustason alle.

TAULUKKO 7. Trendianalyysi taseen vastaavasta

	2012	2013	2014	2015
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Muut aineettomat hyödykkeet	100 %	115 %	1980 %	930 %
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	100 %	115 %	1980 %	930 %
Maa- ja vesialueet				
Rakennukset ja rakennelmat				
Koneet ja kalusto	100 %	89 %	100 %	147 %
Muut aineelliset hyödykkeet				
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	100 %	89 %	100 %	147 %
Sisäiset osakkeet ja osuudet	100 %	100 %	100 %	100 %
Muut osakkeet ja osuudet	100 %	100 %	100 %	100 %
Sisäiset saamiset				
Muut saamiset ja sijoitukset				
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	100 %	100 %	120 %	127 %
Leasingomaisuus				
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Aineet ja tarvikkeet	100 %	82 %	82 %	88 %
Keskeneräiset tuotteet	100 %	113 %	97 %	28 %
Valmiit tuotteet	100 %	237 %	292 %	239 %
Muu vaihto-omaisuus				
Vaihto-omaisuus yhteensä	100 %	93 %	95 %	97 %
Myyntisaamiset	100 %	92 %	131 %	62 %
Sisäiset myyntisaamiset	100 %	292 %	43 %	64 %
Muut sisäiset saamiset				
Muut saamiset	100 %	74 %	106 %	119 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	100 %	96 %	146 %	87 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	100 %	147 %	149 %	90 %
Vastaavaa yhteensä	100 %	110 %	125 %	104 %

Taseen vastattavaa-puolen trendianalyysi on esitetty taulukossa 8. Niin kuin aiemmin jo on havaittu, osakepääoma on pysynyt samana joka vuotena. Myöskään vararahastossa ei ole tapahtunut muutoksia. Kertyneet voittovarot puolestaan ovat lähes kaksinkertaistuneet tarkastelukauden aikana. Tilikauden tuloksen osuus perusvuodesta oli 33 prosenttia negatiivinen vuonna 2015. Yhteensä oman pääoman määrä on kasvanut vuoteen 2015 mennessä 23 prosenttiyksikköä.

Lainat rahoituslaitoksilta ovat 0 % vuosina 2013–2015, sillä kuten jo aiemmin todettiin, lainat maksettiin pois vuoden 2012 jälkeen. Saatujen ennakkojen määrä hieman vaihtelee tarkastelukautena. Vuosina 2013 ja 2015 niiden määrä perusvuodesta oli noin kolme neljäsosaa, kun taas vuonna 2014 tuo osuus oli vain yhden prosentin. Ostovelkojen määrä on laskenut voimakkaasti toiminnan volyymin pienentyessä. Sisäisten ostovelkojen määrä nousi aluksi 20 prosenttia vuonna 2013, mutta laski seuraavina vuosina aina 45 prosenttiin. Myös muut korottomat velat kasvoivat vuonna 2013 noin 40 pro-

senttia. Seuraavana vuonna ne olivat vajaat 30 prosenttia perusvuodesta ja vuonna 2015 takaisin perusvuoden tasolla.

Vieraan pääoman määrä vuonna 2015 oli enää alle puolet perusvuodesta. Taseen loppusumma oli viimeisenä tarkasteluvuonna perusvuoden tasolla, mutta välissä se oli noussut jopa 25 prosenttia perusvuotta suuremmaksi vuonna 2014.

TAULUKKO 8. Trendianalyysi taseen vastattavasta

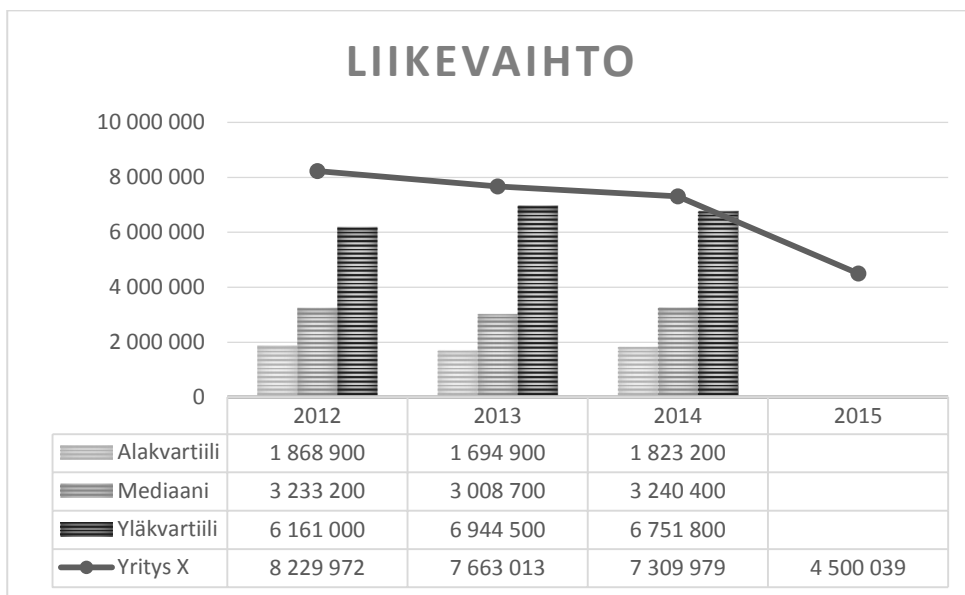
	2012	2013	2014	2015
OMA PÄÄOMA				
Osake- tai muu peruspääoma	100 %	100 %	100 %	100 %
Ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto	100 %	100 %	100 %	100 %
Käyvän arvon rahasto				
Muut rahastot				
Kertyneet voittovarat	100 %	132 %	164 %	196 %
Tilikauden tulos	100 %	98 %	99 %	-33 %
Pääomalainat				
Taseen oma pääoma yhteensä	100 %	121 %	143 %	123 %
Poistoero				
Vapaaehtoiset varaukset				
Poistoero ja varaukset yhteensä				
Oman pääoman oikaisut				
Oikaistu oma pääoma yhteensä	100 %	121 %	143 %	123 %
VIERAS PÄÄOMA				
Pääomalainat				
Lainat rahoituslaitoksilta	100 %	0 %	0 %	0 %
Eläkelainat				
Saadut ennakot				
Sisäiset velat				
Muut pitkäaikaiset velat				
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	100 %	0 %	0 %	0 %
Laskennallinen verovelka				
Pakolliset varaukset				
Leasingvastuut				
Korolliset lyhytaikaiset velat	100 %	0 %	0 %	0 %
Saadut ennakot	100 %	73 %	1 %	72 %
Ostovelat	100 %	90 %	79 %	38 %
Sisäiset ostovelat	100 %	120 %	76 %	45 %
Muut sisäiset korolliset velat				
Muut sisäiset korottomat velat				
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	100 %	139 %	127 %	104 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	100 %	100 %	89 %	62 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	100 %	78 %	69 %	48 %
Vastattavaa yhteensä	100 %	110 %	125 %	104 %

6.4 Tunnuslukuanalyysi

Tilinpäätöksen oikaisujen ja prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen sekä trendianalyysin laatimisen jälkeen siirryttiin tunnuslukuanalyysin laatimiseen. Analyysiä varten valittiin aluksi tutkittavat tunnusluvut ja laadittiin niitä varten taulukot kaavoineen Exceliin. Laskettuja tunnuslukuja verrattiin viitteellisiin ohjearvoihin sekä toimialan lukuihin ja niistä laadittiin erilaisia kaavioita havainnollistamaan tuloksia.

6.4.1 Toiminnan volyyymi

Aluksi verrattiin Yritys X:n liikevaihdon kehitystä toimialan lukuihin vuosilta 2012–2014. Vuodelta 2015 ei ollut vielä saatavilla vertailutietoa. Kuvio 3 käy ilmi, miten yrityksen liikevaihto on kehittynyt verrattuna toimialaan.

KUVIO 3. Liikevaihto verrattuna toimialaan

Yritys X:n liikevaihto on laskenut hiljalleen tarkastelukauden aikana ja vuonna 2015 se laski jopa lähes 40 % edellisvuoteen verrattuna. Yrityksen liikevaihto sijoittuu kuitenkin vuosina 2012–2014 toimialan yläkvartiilin yläpuolelle, ja jos verrataan vuoden 2015 liikevaihtoa toimialan aiempien vuosien lukuihin, sekin ylittää mediaanin yläpuolelle.

Lisäksi laskettiin liikevaihdon suhdetta henkilöstöön (kuvio 4). Tällä tunnusluvulla voidaan arvioida yrityksen henkilöstön tehokkuutta. Tunnuslukua verrattiin toimialan lukuihin.

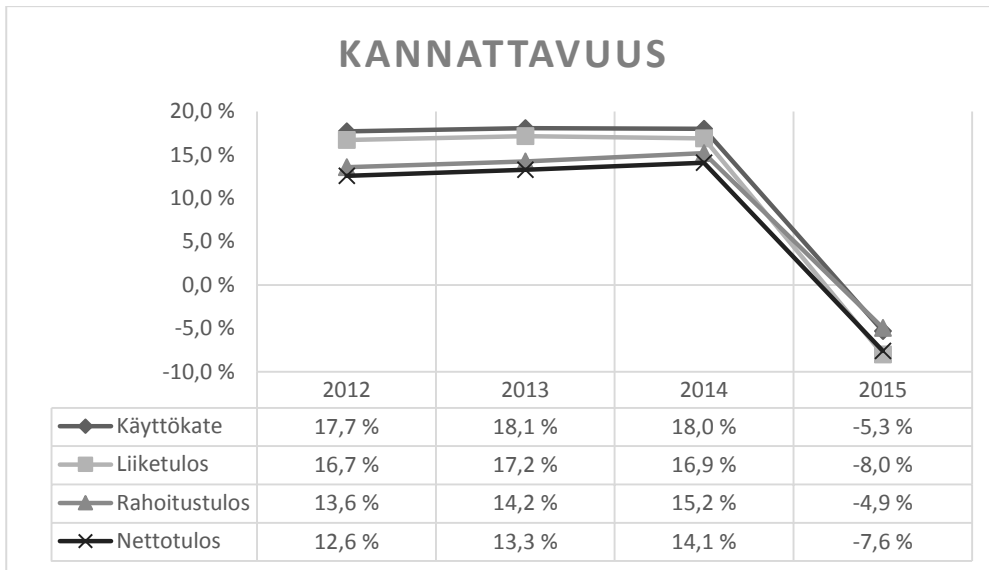

KUVIO 4. Liikevaihto/henkilö verrattuna toimialaan

Kuten kuviosta voidaan havaita, on Yritys X:n tunnusluvun arvo laskenut noin puoleen vuodesta 2012 vuoteen 2015 mennessä. Yrityksen henkilöstömäärä kasvoi 45:stä 48:aan vuonna 2013 liikevaihdon laskusta huolimatta. Henkilöstömäärä pysyi samana seuraavana vuonna, vaikka liikevaihto jatkoi laskuaan. Vuonna 2015 henkilöstömäärä väheni kahdella, mutta liikevaihdon laskiessa rajusti jäi tunnusluvun arvo alle sadan tuhannen. Kahtena ensimmäisenä tarkasteluvuotena liikevaihto sijoittuu toimialan mediaanin ja yläkvartiilin välille ja seuraavana vuonna se laskee hieman mediaanin alapuolelle.

6.4.2 Kannattavuus

Kannattavuuden tunnusluvuiksi valittiin käyttökate, liiketulos, nettotulos ja rahoitustulos sekä kokonaispääoman tuotto, sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto. Kuviossa 5 selviää Yritys X:n tuloksen rakennetta kuvaavien tunnuslukujen kehitys vuodesta 2012 vuoteen 2015.

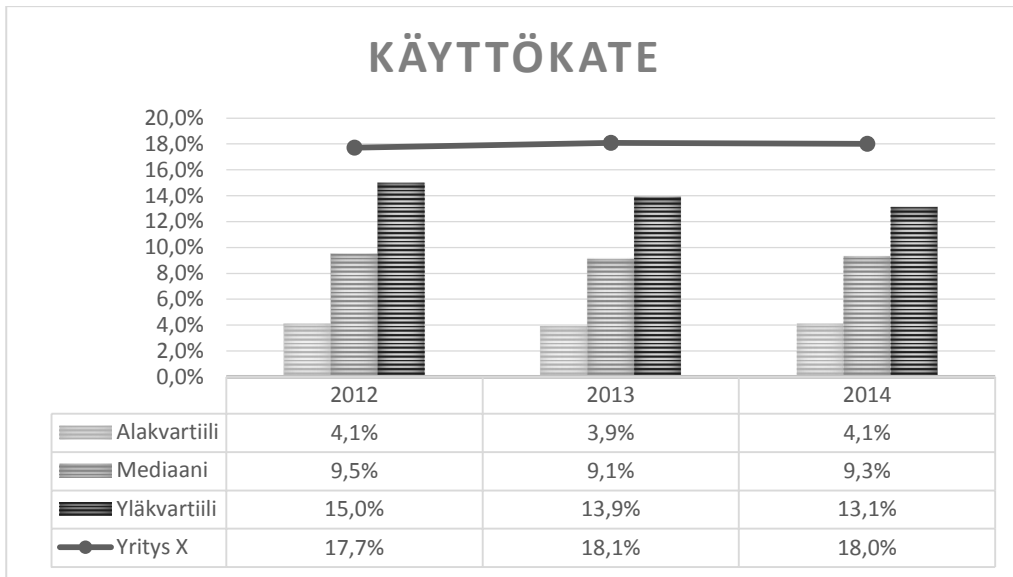

KUVIO 5. Kannattavuuden tunnuslukuja

Kuviosta ilmenee, että tunnuslukujen arvot ovat pysyneet samalla tasolla tai jopa hieman kasvaneet vuoteen 2014 saakka, kunnes vuonna 2015 ne romahtivat miinuksien puolelle. Nettotuloksen on oltava positiivinen, jotta toimintaa voidaan pitää kannattavana. Lisäksi rahoitustuloksen tulisi riittää muun muassa lainojen lyhennyksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle, minkä vuoksi tunnusluvun arvon tulisi olla nollan yläpuolella. Näin ollen voidaan todeta, ettei vuosi 2015 ollut yritykselle kannattava.

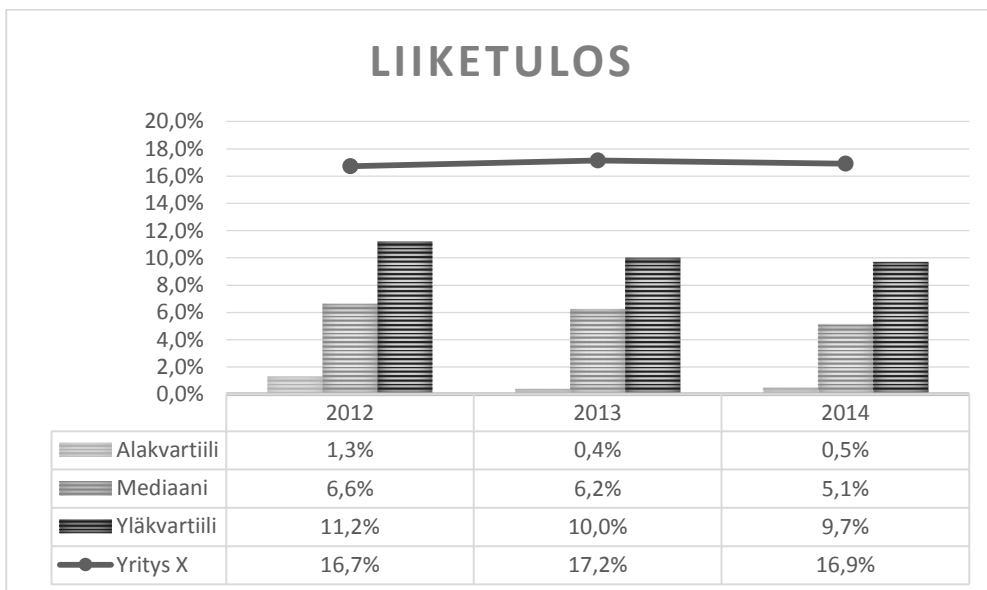
Seuraavissa kuviossa on verrattu Yritys X:n käyttökate, liiketulosta, rahoitustulosta ja nettotulosta toimialan alakvartiiliin, mediaaniin sekä yläkvartiiliin vuosilta 2012–2014, sillä vuodelta 2015 ei ollut saatavilla toimialan tunnuslukuja.

Kuviosta 6 käy ilmi, että Yritys X:n käyttökate on ylittänyt toimialan yläkvartiilin, josta voidaan päätellä tunnusluvun arvon olevan hyvä. Yritystutkimuksen mukaan teollisuuden käyttökateprosentit asettuvat 5 ja 20 prosentin välille, jossa Yritys X:n käyttökate asettuu lähemmäs kahtakymmentä prosenttia. Toimialan yläkvartiili on hieman laskenut, kun taas kohdeyrityksen luvut ovat pysyneet suurin piirtein samalla tasolla tarkastelujaksolla.

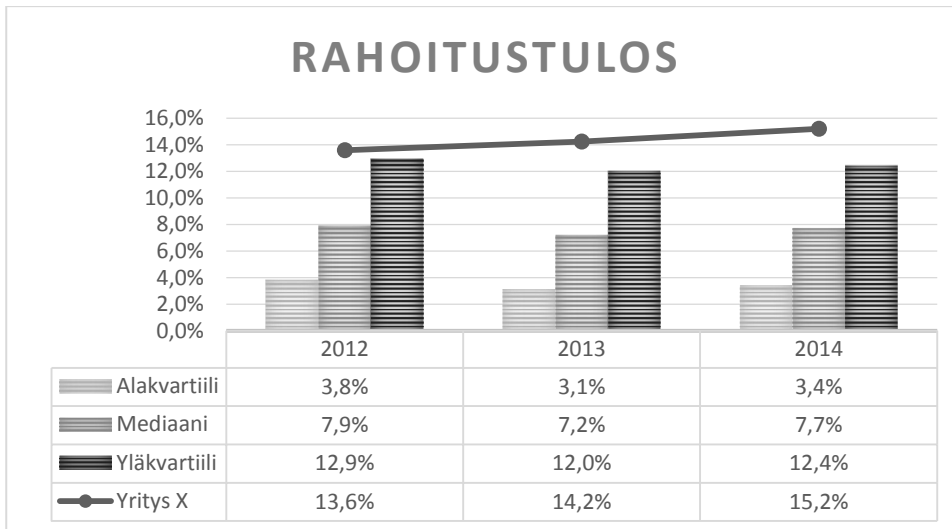
KUVIO 6. Käyttökate verrattuna toimialaan

Myös liike-tulos ylittää toimialan yläkvartiilin selkeästi, keskimäärin seitsemällä prosenttiyksiköllä, mikä selviää kuvioista 7. Hyvän liike-tulosprosentin ohjearvo on yli 10 %, joten myös liike-tuloksen voidaan todeta olevan hyvä. Tunnusluvun kehitys vastaa käyttökäteen muutoksia.

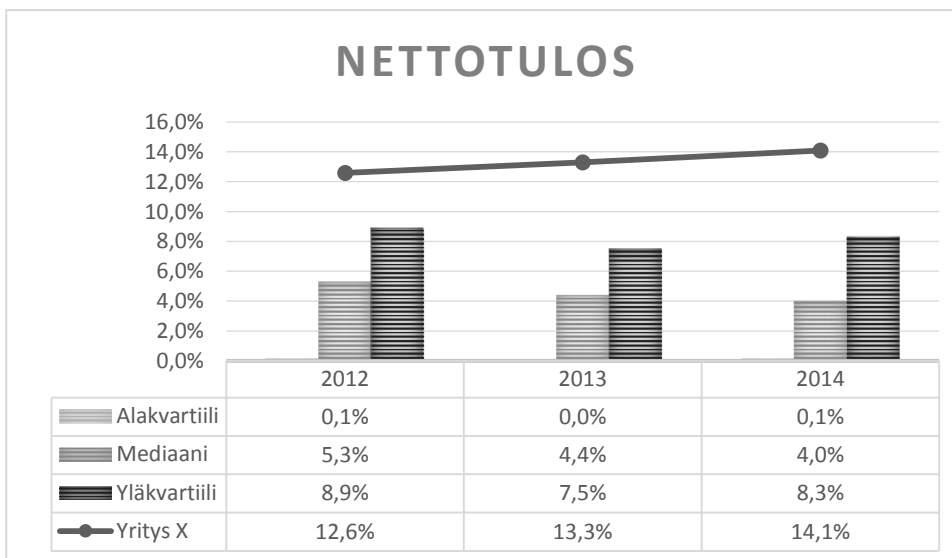
KUVIO 7. Liiketulos verrattuna toimialaan

Yrityksen rahoitustulosprosentti on ollut tasaisessa kasvussa vuoteen 2014 saakka (kuvio 8). Myös tämän tunnusluvun arvo ylittää toimialan yläkvartiilin. Vuonna 2013 toimialan yläkvartiili on laskenut lähes prosenttiyksikön Yritys X:n tunnusluvun kasvaessa, mutta taas vuonna 2014 se on noussut hie-man.

KUVIO 8. Rahoitustulos verrattuna toimialaan

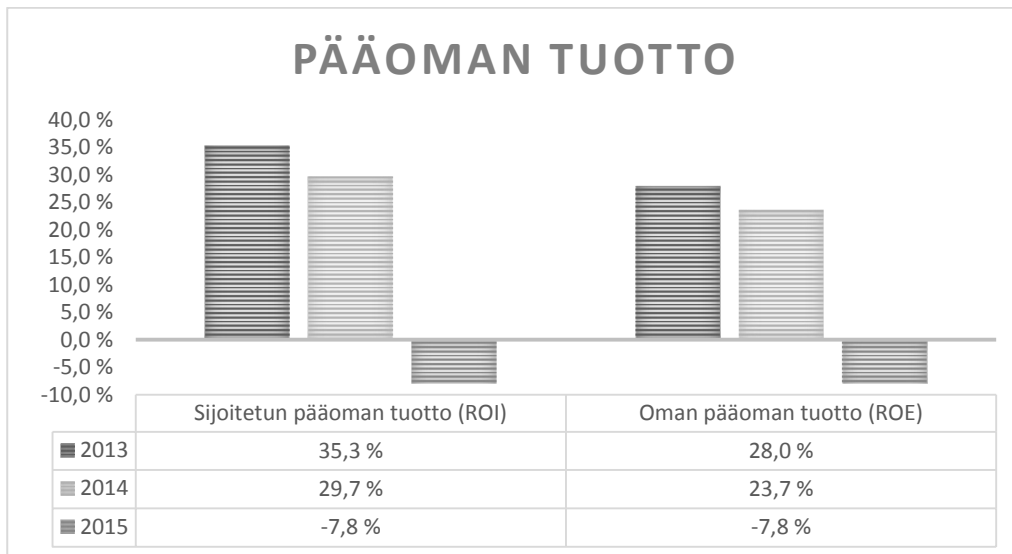
Nettotuloksen tavoitearvot määräytyvät muun muassa voitonjakotavoitteiden mukaan, mutta toimialavertailun perusteella voidaan todeta tunnusluvun arvon olevan hyvä, sillä Yritys X:n nettotulosprosentti ylittää toimialan yläkvartiilin usealla prosenttiyksiköllä vuosittain (kuvio 9).

KUVIO 9. Nettotulos verrattuna toimialaan

Pääomien tuottoasteista oli saatavilla toimialalta vain kokonaispääoman tuotto, joten tätä tunnuslukua verrattiin toimialaan ja sijoitetun pääoman tuottoa ja oman pääoman tuottoa verrattiin viitteellisiin ohjearvoihin. Kuviosta 10 ilmenee yrityksen sijoitetun pääoman ja oman pääoman tuoton kehitys vuosilta 2013–2015. Vuodelta 2012 ei ole laskettu tunnuslukua, sillä pääomien tuottoasteet laske-

taan pääomien tilikauden alun ja lopun keskiarvoilla, ja vuoden 2012 osalta saatavilla oli vain tilikauden lopun tiedot.

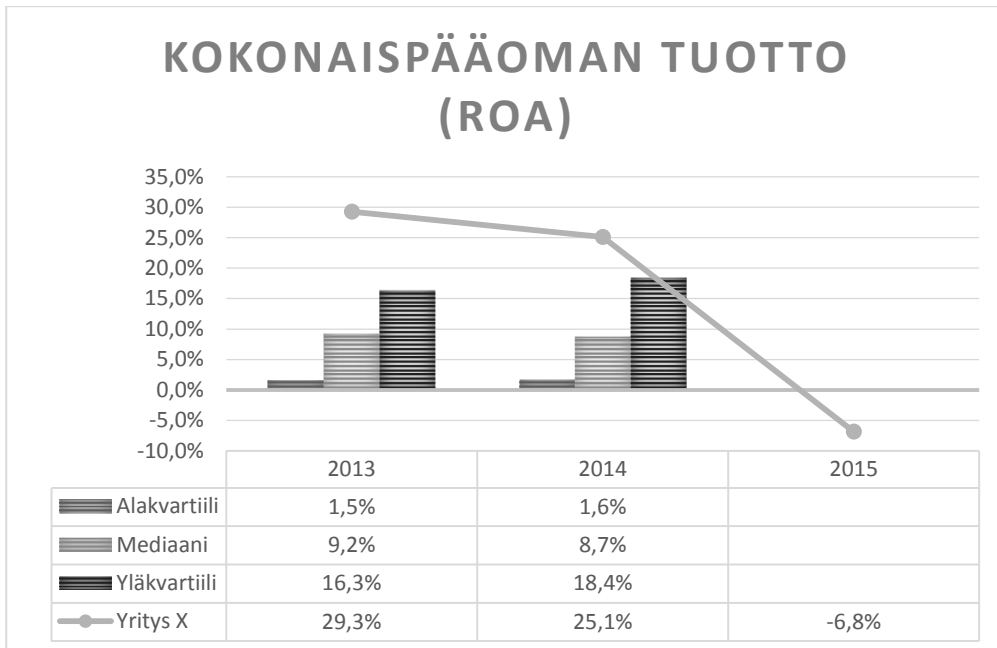

KUVIO 10. Sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto

Kuviosta 10 voidaan havaita, että sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto ovat laskeneet hieman vuodesta 2013 vuoteen 2014. Lasku johtuu pääosin siitä, että edellisten tilikausien voittoa on jaettu osinkoina melko vähän suhteessa voiton määrään, ja jäljelle jäävä osuus voitosta on kasvattanut omaa pääomaa. Vuonna 2015 tunnuslukujen arvot olivat negatiiviset, johtuen negatiivisesta nettotuloksesta. Vuoden 2015 tunnuslukujen arvot ovat samat, sillä kyseisenä vuonna yrityksellä ei ollut juurikaan rahoituskuluja, se ei ollut maksanut veroja tappiollisen tuloksen vuoksi eikä sillä ollut korollista vierasta pääomaa.

Balance Consultingin mukaan sijoitetun pääoman tuotto on hyvä, mikäli tunnusluvun arvo on yli 15 %. Tunnusluku on heikko, mikäli sen arvo on alle 3 %. Oman pääoman tuottoprosentti voidaan katsoa hyväksi, mikäli se on yli 20 % ja heikoksi, mikäli se on alle 5 %. Voidaan siis päätellä, että vuosien 2013 ja 2014 sijoitetun ja oman pääoman tuotot ovat hyviä ja vuoden 2015 puolestaan heikot.

Kuviossa 11 on kuvattu kokonaispääoman tuottoa suhteessa toimialan lukuihin vuosilta 2013 ja 2014 ja lisäksi kuviossa näkyy Yritys X:n tunnusluvun kehitys vuoteen 2015 saakka. Vuodelta 2012 ei ole laskettu tunnuslukua, sillä se lasketaan pääomien tilikauden alun ja lopun keskiarvoilla, ja vuoden 2012 osalta saatavilla oli vain tilikauden lopun tiedot.

KUVIO 11. Kokonaispääoman tuotto verrattuna toimialaan

Kuviosta selviää, että Yritys X:n kokonaispääoman tuotto on laskenut lähes neljä prosenttiyksikköä vuodesta 2013 vuoteen 2014. Laskuun vaikuttaa oman pääoman voimakas kasvu, sillä taseen vieras pääoma on laskenut vuosi vuodelta ja nettotulos on puolestaan kasvanut. Laskusta huolimatta yrityksen luvut ylittävät toimialan yläkvartiilin, vaikkakin tuo ero on kaventunut jonkin verran toimialan lukujen kasvaessa. Vuonna 2015 tunnusluvun arvo oli negatiivinen tappiollisen nettotuloksen vuoksi.

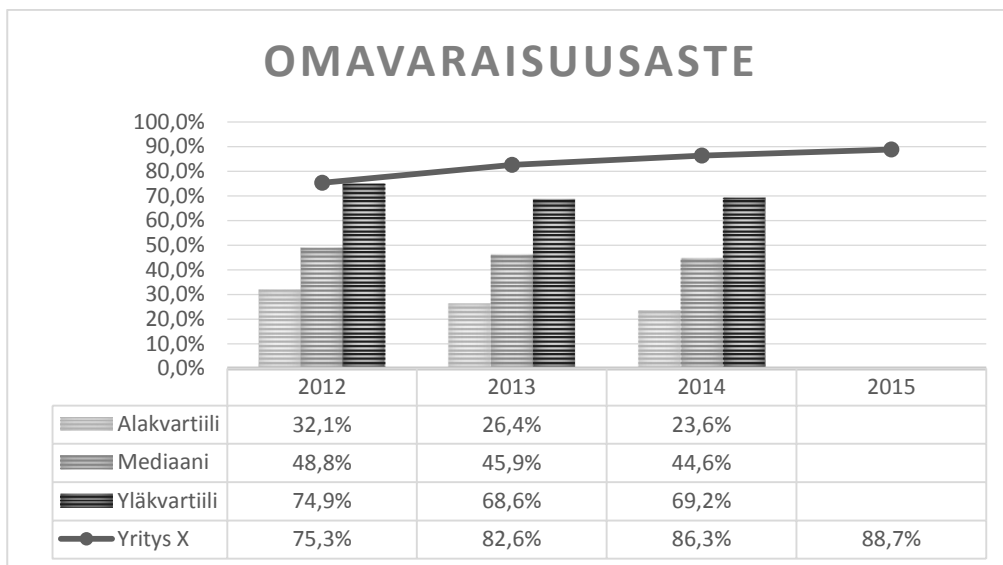
Yhteenvedona kannattavuudesta voidaan todeta, että vuosina 2012–2014 se on ollut erittäin hyvä, ylittäen niin viitteelliset ohjearvot kuin toimialan yläkvartiilitkin. Vuonna 2015 tappiollisuuden vuoksi toiminta ei enää ollut kannattavaa.

6.4.3 Vakavaraisuus

Yrityksen vakavaraisuutta kuvaaviksi tunnusluvuiksi valittiin omavaraisuusaste, nettovelkaantumisaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. Toimialalta oli saatavilla vertailutiedot omavaraisuusasteelle sekä suhteelliselle velkaantuneisuudelle, joten näitä tunnuslukua verrattiin toimialaan ja nettovelkaantumisastetta verrattiin vain viitteellisiin ohjearvoihin.

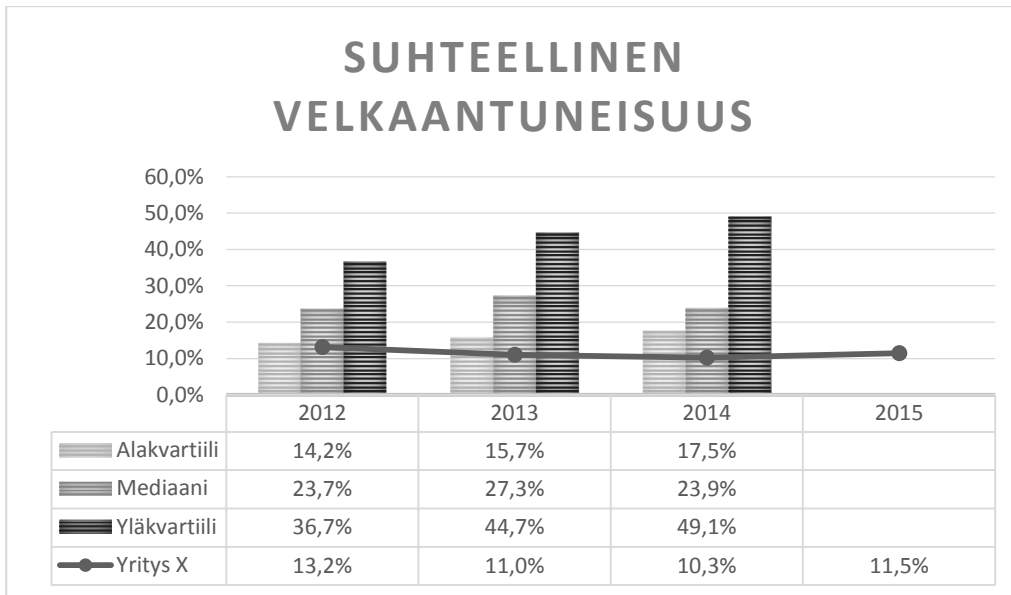
Kuviossa 12 näkyy yrityksen omavaraisuusasteen kehitys vuosilta 2012–2015 sekä toimialan luvut vuoteen 2014 saakka, sillä vuodelta 2015 ei ollut saatavilla vertailutietoja. Yritys X:n omavaraisuus on

ollut kasvussa, hieman kuitenkin hidastuen vuosi vuodelta. Kasvu johtuu edellisten tilikausien voittovarojen kasvattamasta omasta pääomasta sekä vuosi vuodelta pienentyneestä vieraasta pääomasta. Tappiollinen tulos on pienentänyt oman pääoman määrää, mutta myös vieras pääoma on edelleen pienentynyt, minkä vuoksi omavaraisuus on kasvanut edelleen vuonna 2015. Toimialaan verrattuna yrityksen omavaraisuus on ylittänyt yläkvartiilin jokaisena vuotena. Balance Consultingin mukaan tunnusluvun arvo on erinomainen, mikäli se on yli 50 %. Tämän mukaan Yritys X:n omavaraisuus on ollut tarkastelukautena jatkuvasti erinomainen.

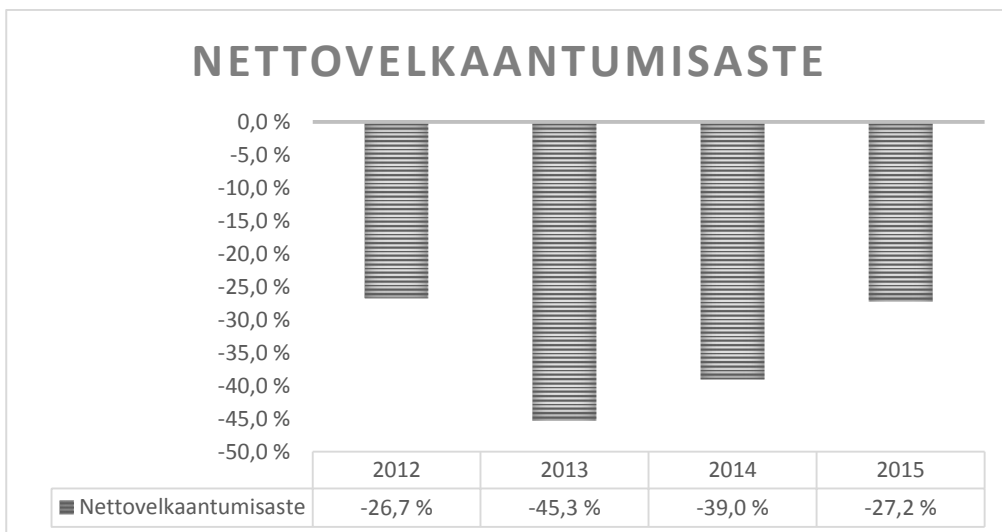
KUVIO 12. Omavaraisuusaste verrattuna toimialaan

Yrityksen suhteellinen velkaantuneisuus laski vuodesta 2012 vuoteen 2014 vieraan pääoman pienentyessä (kuvio 13). Vuonna 2015 se taas nousi hieman liikevaihdon laskiessa huomattavasti. Toimialaan verrattuna tunnusluku asettuu alakvartiilin alapuolelle.

KUVIO 13. Suhteellinen velkaantuneisuus verrattuna toimialaan

Nettovelkaantumisaste on ollut kuvion 14 mukaan negatiivinen koko tarkastelukauden ajan. Tämä ei kuitenkaan johdu negatiivisesta omasta pääomasta, vaan siitä, ettei yrityksellä ole ollut vuoden 2012 jälkeen korollista vierasta pääomaa. Vuonna 2012 yrityksellä oli enemmän likvidejä rahavaroja kuin korollista vierasta pääomaa, minkä vuoksi myös kyseisen vuoden tunnusluku on negatiivinen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yritys on nettovelaton. Vuonna 2015 luku on selvästi laskenut, mikä johtuu rahavarojen pienentymisestä. Tunnusluvun arvo on Balance Consultingin mukaan erinomainen, sillä se on alle 10 %.

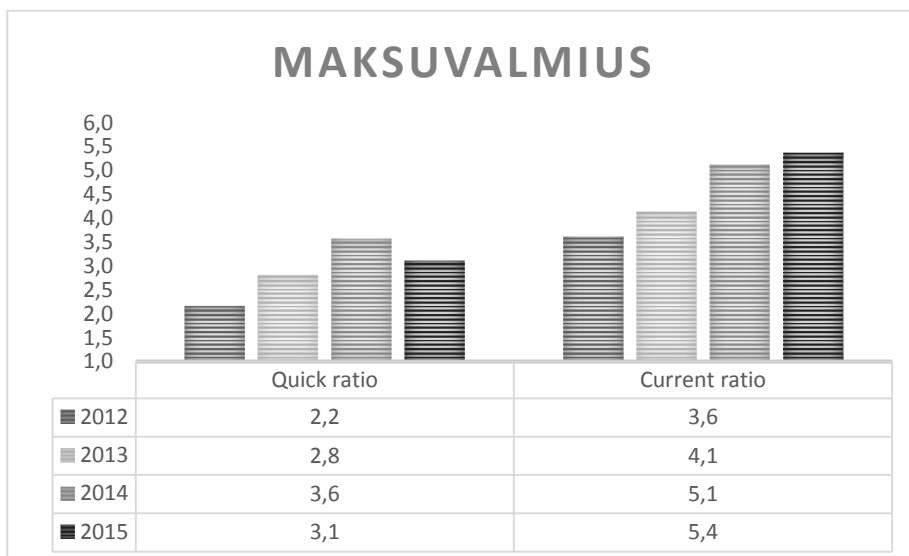
KUVIO 14. Nettovelkaantumisaste

Tunnuslukujen perusteella voidaan päätellä yrityksen olevan erittäin vakavarainen. Pienentynyt liikevaihto ja tappiollinen tulos hieman vaikuttavat tunnuslukuihin, mutta ne pysyvät silti erinomaisen luokassa. Yritys rahoittaa toimintansa lähes kokonaan omalla pääomalla, mikä auttaa sitä kestävästi heikentynyttä kannattavuutta paremmin ja pidempään (Balance Consulting 2016).

6.4.4 Maksuvalmius

Maksuvalmiuden tunnusluvuista tarkasteltiin quick ratiota ja current ratiota. Tunnuslukuja verrattiin viitteellisiin ohjearvoihin, sillä toimialalta ei ollut saatavilla vertailutietoja.

Quick ratio on kasvanut vuoteen 2014 saakka, kunnes se hieman laski vuonna 2015 (kuvio 15). Kasvu selittyi rahavarojen lisääntymisellä sekä lyhytaikaisen vieraan pääoman pienentymisellä. Vuonna 2015 rahavarat ja lyhytaikaiset saamiset pienenivät molemmat noin 40 % edellisvuoteen verrattuna, mikä näkyy myös tunnusluvun arvossa. Current ratio puolestaan on kasvanut koko tarkastelukauden ajan. Yrityksen suuri vaihto-omaisuus kompensoi rahavarojen pienentymistä, minkä vuoksi tunnusluku on kasvanut edelleen vuonna 2015. Balance Consulting antaa quick ratiolle erinomaisen tunnusluvun ohjearvoksi yli 1,5 ja current ratiolle yli 2,5. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että molemmat tunnusluvut ovat erinomaisia koko tarkastelukauden ajan ja yritys kykenee selviytymään velvoitteistaan lyhyelläkin aikavälillä.

KUVIO 15. Quick ratio ja current ratio

6.4.5 Käyttöpääoma

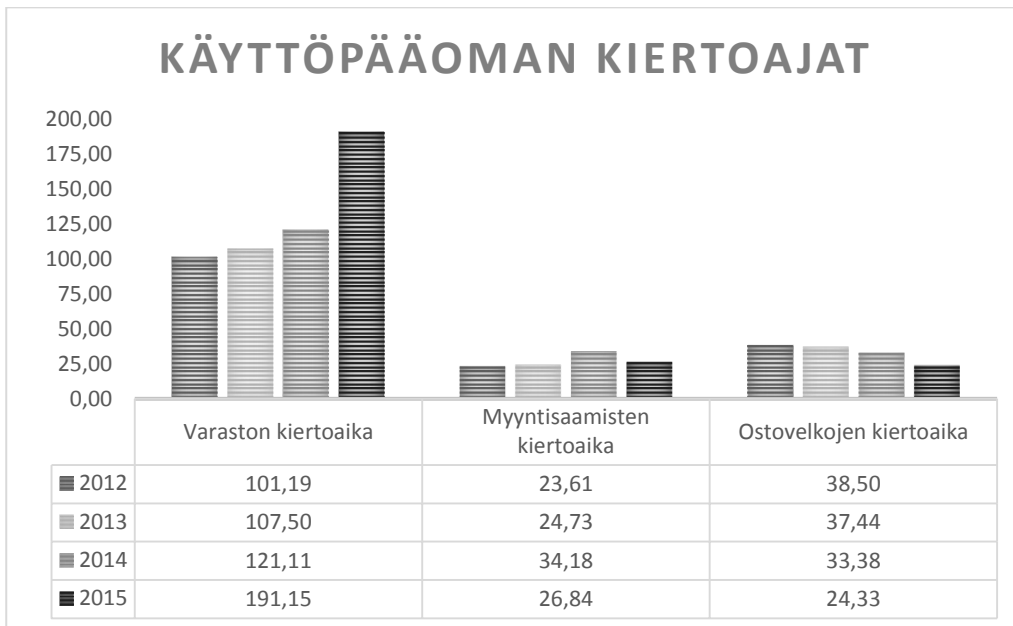
Perinteisten kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukujen lisäksi laskettiin käyttöpääoman tunnuslukuja. Aluksi laskettiin käyttöpääoman määrä yrityksessä ja sen suhde liikevaihtoon. Lisäksi laskettiin käyttöpääoman erien kiertonopeuksia.

Yritys X:n käyttöpääoman määrät ovat euromääräisesti melko suuret (kuvio 16). Käyttöpääomapro-sentti on kaksi ensimmäistä vuotta samalla tasolla, kunnes seuraavina vuosina se on kasvanut huomattavasti, ollen vuonna 2015 jopa 30 % liikevaihdosta. Tällöin yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutuu suuria määriä rahaa eikä pääoman käyttö ole kovin tehokasta. Käyttöpääoman suuruus johtuu pääosin yrityksen suuresta vaihto-omaisuudesta. Lisäksi myyntisaamisia on joka vuonna enemmän kuin osto-velkoja.

KUVIO 16. Käyttöpääoma ja käyttöpääoma-%

Varaston kiertoaajat ovat pidentyneet huomattavasti tarkastelukauden aikana (kuvio 17). Vuonna 2012 varasto vaihtui noin 3,5 kertaa vuodessa, kun 2015 se vaihtui enää vajaat kaksi kertaa vuodessa. Teoriassa siis tavara viipyy varastossa 191 päivää ennen kuin se käytetään tuotteen valmistukseen. Toisaalta tulee ottaa huomioon, että käyttöpääoma kuvaa vain yhden päivän tilannetta, minkä vuoksi luku voi vaikuttaa suuremmalta, mitä se todellisuudessa on. Joka tapauksessa materiaalinhallintaan tulisi kiinnittää huomiota, jotta varastoihin turhaan sitoutunutta pääomaa saataisiin vapautettua esimerkiksi investointeja varten.

KUVIO 17. Käyttöpääoman kiertoajat

Myyntisaamisten kiertoajat ovat pysyneet samalla tasolla hieman kasvaen, lukuun ottamatta vuotta 2014. Tuolloin myyntisaamisten määrä oli kasvanut jonkin verran, kun taas liikevaihto oli jatkanut laskuaan. Tämän vuoksi kiertoajat ovat selvästi suuremmat kuin muina vuosina. Vuonna 2015 myyntisaamisten keskimääräiset maksuajat olivat vajaat 27 päivää. Normaalisti Yritys X:n asiakkailleen myöntämät maksuajat ovat 14 ja 21 päivää netto. Voidaan siis päätellä asiakkaiden maksavan laskunsa myöhässä. Myyntisaamisiin sitoutunutta pääomaa voidaan vapauttaa maksunvalvontaa tehostamalla.

Ostovelkojen kiertoajat ovat laskeneet tarkastelukauden aikana, minkä selittää ostovelkojen euromääräinen pientyminen. Tunnuslukua tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että sen arvoa voivat suurentaa ostovelkoihin sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin liittyvät ostovelat. Ostovelkojen kiertoaikojen tulisi ylittää hieman myyntisaamisten kiertoajat, mutta Yritys X:llä tämä ei toteudu kahtena viimeisenä tarkasteluvuotena.

Myyntisaamisten kiertoaikojen kasvaessa ja ostovelkojen kiertoaikojen pienentyessä käyttöpääoman sitoutuu yhä enemmän pääomia. Panostamalla materiaalinhallintaan, maksunvalvontaan ja perintään sekä neuvottelemalla pidemmät maksuajat tavarantoimittajilta, saadaan käyttöpääoman määrää pienennettyä ja vapautettua sitoutuneita pääomia.

6.5 Rating-analyysi

Lopuksi tilinpäätösanalyysissä laadittiin rating-analyysi. Analyysi toteutettiin Ilari Salmen ohjetta hyödyntäen. Rating-prosessi aloitettiin valitsemalla Yritys X:n vuoden 2015 tunnusluvuista viisi kuvaamaan yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Valitut tunnusluvut olivat liiketulosprosentti, oman pääoman tuotto-%, omavaraisuusaste, nettovelkaantumisaste ja quick ratio. Kannattavuuden tunnusluvuista haluttiin analyysiin niin tuloksen rakennetta kuin pääoman tuottoa kuvaavat tunnusluvut. Liiketulosprosentti valittiin, koska se kuvaa varsinaisen liiketoiminnan tulosta ja se on hyvin vertailukelpoinen tunnusluku. Pääoman tuotto-%:sta analyysiin valikoitui oman pääoman tuotto-%, sillä yrityksellä on suhteellisen vähän vierasta pääomaa. Vakavaraisuuden tunnusluvuista haluttiin ottaa analyysiin mukaan sekä omaa pääomaa että vierasta pääomaa kuvaavat tunnusluvut, ja omavaraisuusasteen ja nettovelkaantumisasteen katsottiin olevan sopivat tähän tarkoitukseen. Kannattavuuden ja vakavaraisuuden lisäksi otettiin analyysiin mukaan yksi maksuvalmiuden tunnusluku, quick ratio, kuvaamaan lyhyen aikavälin maksuvalmiutta. Kaikille näille tunnusluvuille annettiin painoksi 20 %.

Seuraavaksi laadittiin näille tunnusluvuille pistetaulukko viitteellisten ohjearvojen mukaan (taulukko 9). Liiketulosprosentin ohjearvot saatiin Yritystutkimuksen oppaasta ja loput ohjearvot Balance Consultingin tunnuslukuoppaasta.

TAULUKKO 9. Tunnuslukujen pistetaulukko

Tunnuslukujen pistetaulukko				
	A	B	C	D
Liiketulos- %	>15 %	10–15 %	5–10 %	<5 %
Oman pääoman tuotto-%	>20 %	15–20 %	10–15 %	<10 %
Omavaraisuusaste	>50 %	35–50 %	25–35 %	<25 %
Nettovelkaantumisaste	<10 %	10–60 %	60–120 %	>120 %
Quick ratio	>1,5	1–1,5	0,5–1	<0,5

Tunnuslukujen pistetaulukossa ohjearvot lajiteltiin neljään luokkaan: A, B, C ja D, joista A on paras. Näille luokille annetaan pisteet 100, 70, 40 ja 0. Pistetaulukosta selviää, mihin luokkaan mikäkin tunnusluku kuuluu. Liiketulos- ja oman pääoman tuotto-%:t olivat negatiivisia ja kuuluvat näin ollen luokkaan D (taulukko 10). Omavaraisuus, nettovelkaantumisaste ja quick ratio puolestaan ylittävät kaikki erinomaisen ohjearvon ja kuuluvat siis luokkaan A.

TAULUKKO 10. Yritys X:n rating-analyysi 2015

Tunnusluku	Tunnusluvun arvo	Luokka	Pisteet 0-100	Paino %	Painotetut pisteet
Liiketulos-%	-8,0 %	D	0	20 %	0
Oman pääoman tuotto-%	-7,8 %	D	0	20 %	0
Omavaraisuusaste	88,7 %	A	100	20 %	20
Nettovelkaantumisaste	-27,2 %	A	100	20 %	20
Quick ratio	3,1	A	100	20 %	20
Yhteensä					60

Seuraavaksi laskettiin tunnuslukujen painotetut pisteet kertomalla luokan määräämät pisteet tunnusluvulle asetetulla painoarvolla. Nämä luvut laskettiin edelleen yhteen ja saatiin kokonaispisteet. Yritys X sai pisteitä yhteensä 60, ja taulukon 11 mukaan sen rating-arvosana on B. Yritys sijoittuu siis hieman tarkkailtavan riskin yläpuolelle, joka tarkoittaa käytännössä tarkan seurannan tarvetta ja lyhyiden luottoaikojen myöntämistä (Salmi 2010, 238).

TAULUKKO 11. Rating-tilukko (mukaillen Salmi 2010, 237)

Rating-tilukko	
Rating	Pisteet
A+	100–96
A	95–86
A-	85–80
B+	79–70
B	69–60
B-	59–50
C+	49–40
C	39–30
C-	29–20
D	<20

Mielenkiinnon vuoksi rating-arvosana laskettiin myös perustuen vuoden 2014 tunnuslukuihin. Analyysissä käytettiin samoja tunnuslukuja ja pistetaulukoita kuin vuoteen 2015 perustuvassa analyysissä. Taulukosta 12 ilmenee tämän analyysin tulokset.

TAULUKKO 12. Yritys X:n rating-analyysi 2014

Tunnusluku	Tunnusluvun arvo	Luokka	Pisteet 0-100	Paino %	Painotetut pisteet
Liiketulos-%	16,9 %	A	100	20 %	20
Oman pääoman tuotto-%	23,7 %	A	100	20 %	20
Omavaraisuusaste	86,3 %	A	100	20 %	20
Nettovelkaantumisaste	-39,0 %	A	100	20 %	20
Quick ratio	3,6	A	100	20 %	20
Yhteensä					100

Taulukosta havaitaan, että vuoden 2014 tunnusluvuilla yritys sai pisteitä kokonaiset 100 ja näin ollen sen rating-arvosanaksi saatiin A+, joka on paras mahdollinen arvosana. Käytännössä tämä tarkoittaa riskitöntä yritystä, joka ei vaadi jatkuvaa tarkkailua. Luotot annetaan tällaisille yrityksille minimimarginaalilla sen ilmoittamiin tarkoituksiin. (Salmi 2010, 238.)

Tässä rating-analyysissä siis yrityksen yksi kannattamaton vuosi vaikutti yrityksen saamaan rating-arvosanaan merkittävästi. Eri tunnuslukujen käyttäminen ja niiden painottaminen eri tavalla toisi varmasti erilaisia tuloksia. Yritys on tappiollisesta vuodesta huolimatta erittäin vakavarainen ja maksuvalmis, joten en ehkä sanoisi tilanteen olevan vielä niin vakava, kuin B:n arvosana antaa ymmärtää, vaikka tilanne onkin hälyttävä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada kokonaislaatuinen käsitys Yritys X:n taloudellisesta tilasta tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysissä tutkittiin oikaistuja tilinpäätöksiä prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen ja trendianalyysin avulla. Lisäksi tilinpäätöksistä laskettiin kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden sekä käyttöpääoman tunnuslukuja. Näitä tunnuslukuja verrattiin yrityksen muiden tilikausien lukuihin ja osaa myös saatavilla oleviin toimialan lukuihin. Tunnuslukujen muutoksia ja niiden syitä tutkittiin ja tehtiin tämän perusteella johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilasta. Lisäksi tavoitteena oli määrittää yritykselle riskiluokka rating-analyysin avulla. Analyysi laadittiin Ilari Salmen mallin mukaan. Tilinpäätös- ja rating-analyysi toteutettiin Excel-laskentaohjelmaa hyödyntäen. Excel-asiakirja luovutetaan kohdeyrityksen käyttöön tulevia tilinpäätös-analyyssejä varten.

Yritys X:n kannattavuus oli kolme ensimmäistä tarkasteluvuotta erinomainen kaikkien laskettujen tunnuslukujen osalta verrattuna niin toimialaan kuin viitteellisiin ohjearvoihinkin. Vuonna 2015 yrityksen liikevaihto laski kuitenkin lähes 40 prosenttia ja yritys kärsi tappiosta, kun henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut jäivät liikevaihtoon nähden liian suuriksi. Yrityksen toiminnan todettiin olevan kannattamatonta vuonna 2015. Vakavaraisuus puolestaan oli koko tarkastelukauden erinomainen, sillä yrityksen pääomarakenne muodostuu pääosin omasta pääomasta. Tappiollinen vuosi ei pienentänyt omaa pääomaa, sillä edellisiltä tilikausilta kerääntyneitä voittovaroja on jätetty kasvattamaan yrityksen omaa pääomaa. Vuonna 2015 kertyneiden voittovarojen osuus koko omasta pääomasta oli jopa 95 prosenttia. Nettovelkaantumisasaste oli yrityksellä negatiivinen joka vuotena, eli yritys on käytännössä nettovelaton. Vuonna 2015 tunnusluvun arvo hieman laski pienentyneet liikevaihdon vuoksi, mutta pysyi silti negatiivisena.

Yrityksen maksuvalmiutta tarkasteltiin kahden tunnusluvun avulla, ja molempien mukaan yrityksen maksuvalmius on ollut erinomainen jokaisena tarkasteluvuotena. Hyvään maksuvalmiuteen vaikuttivat yrityksen suuret rahavarat ja vaihto-omaisuus. Vaihto-omaisuuden suuruus ei kuitenkaan aina ole positiivinen asia, kuten havaittiin käyttöpääomia laskiessa. Yrityksen käyttöpääomien määrät olivat erittäin suuret, jolloin juoksevaan toimintaan sitoutuu paljon pääomia. Käyttöpääoman suuruus johtui pitkälti vaihto-omaisuuden koosta. Materiaalinhallinnalla varastojen kokoa voitaisiin pienentää ja täten vapauttaa pääomia yrityksen käyttöön esimerkiksi investointeja varten.

Vuoden 2015 osalta voidaan todeta tiivistetysti, ettei toiminta ollut kannattavaa, mutta hyvän vakavaraisuuden ansiosta yksi tappiollinen vuosi ei tuota yritykselle kriisiä. Kuitenkin tappiollisuuden jatkuessa vakavaraisuus alkaa pidemmän päälle horjua tappioiden rasittaessa omaa pääomaa ja mahdollisten lainojen lisääntyessä.

Vuoden 2015 tunnuslukujen pohjalta laaditussa rating-analyysissä Yritys X sai arvosanaksi B:n. Käytännössä se tarkoittaa lisääntyntä riskiä ja esimerkiksi budjettiseurannan ja maksuvalmiuden tarkkailun tarvetta. Vertailun vuoksi rating-analyysi laadittiin myös vuoden 2014 tunnusluvuista. Tällöin yritys sai parhaan arvosanan, A+.

Idean tälle opinnäytetyölle sain koulutehtävästä, jossa teimme pareittain tilinpäätösanalyysin valitsemastamme yrityksestä. Kiinnostuin aiheesta ja halusin oppia siitä lisää. Opinnäytetyön tekeminen tilinpäätösanalyysistä tuntui mielenkiintoiselta, kun alkuperäinen opinnäytetyöaiheeni ei enää tuntunutkaan minulle sopivalta. Aihetta ehdotin opinnäytetyöni ohjaajalle huhtikuun alussa ja työn sovimme valmistuvan toukokuun lopulla. Opinnäytetyöprosessissa oli siis melko tiukka aikataulu, mutten koe tehneeni työtä vasemmalla kädellä. Tutustuin rauhassa lähdeaineistoon ja enemmän luettuani alkoi työn runko hahmottua. Laadin samanaikaisesti Excel-taulukkoa analyysiä varten teoriaosiota kirjoittaessani, ja olikin hyödyllistä soveltaa hetki sitten opittua teoriaa saman tien käytännössä.

Työn syventäväksi osaksi valikoitui rating-analyysin laatiminen, joka oli minulle täysin uusi asia. Olin toki kuullut erilaisista luottolukituksista, mutten tiennyt miten sellainen voitaisiin käytännössä toteuttaa. Opinnäytetyötä tehdessäni syvensin siis osaamistani tilinpäätösanalyysistä ja uutena asiana opin laatimaan rating-analyysin. Lisäksi prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi olivat minulle uusia asioita.

Kaiken kaikkiaan olen melko tyytyväinen koko opinnäytetyöprosessiini. Koen saavuttaneeni työn alussa asettamani tavoitteet saada tilinpäätösanalyysin avulla selkeä kuva yrityksen taloudellisesta tilasta ja määrittää yritykselle riskiluokka rating-analyysin avulla. Vasta työn valmistuttua löysin toimialan tunnuslukuja myös vuodelta 2015, kun työssä kerroin vertailutietojen olevan saatavilla vain vuoteen 2014 saakka. Tämä hieman harmitti jälkepäin, mutta tästä huolimatta koen saaneeni analyysissä luotettavan kuvan yrityksen taloudellisesta tilasta. Opinnäytetyön tekeminen oli tiukasta aikataulusta huolimatta mukavaa ja opin paljon uusia asioita prosessin aikana.

LÄHTEET

Balance Consulting. 2016. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>. Viitattu 2.5.2016.

Bisnode Finland Oy. 2016a. AAA rating-malli ja -perusteet. Saatavissa: <https://www.bisnode.com/suomi/juuri-nyt/yleista-tietoa/aaa-rating-malli-ja-luokat/>. Viitattu 9.5.2016.

Bisnode Finland Oy. 2016b. Rating-tilastot. Saatavissa: <https://www.bisnode.com/suomi/juuri-nyt/tilastot/rating-tilastot/>. Viitattu 9.5.2016.

Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Talentum Media Oy.

Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. 6. painos. Helsinki: Talentum Media Oy

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>. Viitattu 19.4.2016.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>. Viitattu 9.4.2016.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 9., uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Osakeyhtiön tilinpäätös malli. 2015. Helsinki: ST-Akatemia Oy.

Salmi, I. 2010. Mitä tilinpäätös kertoo? 4.-6. painos. Edita Prima Oy.

Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016. Tilinpäätöstilastot 2012–2014. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www2.toimialaonline.fi/>. Viitattu 13.5.2016.

Visma Oy. 2016. Uudistettu kirjanpito vahvistettiin 30.12.2015. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.visma.fi/blog/uusi-kirjanpitolaki-vahvistetiin>. Viitattu 7.6.2016.

Yritys X. Tilinpäätökset 2012–2015.

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9., korjattu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Kululajikohtainen tuloslaskelma (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339)

LIKEVAIHTO

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

Valmistus omaan käyttöön

Liiketoiminnan muut tuotot

Materiaalit ja palvelut

 Aineet, tarvikkeet ja tavarat

 Ostot tilikauden aikana

 Varastojen muutos

 Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

 Palkat ja palkkiot

 Henkilösivukulut

 Eläkekulut

 Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

 Suunnitelman mukaiset poistot

 Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

 Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

LIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja -kulut

 Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

 Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

 Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

 Muut korko- ja rahoitustuotot

 Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

 Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

 Korkokulut ja muut rahoituskulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

 Poistoeron muutos

 Verotusperusteisten varausten muutos

 Konserniavustus

Tuloverot

Muut välittömät verot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Taseen kaava (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339)

V a s t a a v a a

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

 Kehittämismenot

 Aineettomat oikeudet

 Liikearvo

 Muut aineettomat hyödykkeet

 Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

 Maa- ja vesialueet

 Rakennukset ja rakennelmat

 Koneet ja kalusto

 Muut aineelliset hyödykkeet

 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Sijoitukset

 Osuudet saman konsernin yrityksissä

 Saamiset saman konsernin yrityksiltä

 Osuudet omistusyhteisyhteisöissä

 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä

 Muut osakkeet ja osuudet

 Muut saamiset

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

 Aineet ja tarvikkeet

 Keskeneräiset tuotteet

 Valmiit tuotteet/tavarat

 Muu vaihto-omaisuus

 Ennakkomaksut

Saamiset

 Myyntisaamiset

 Saamiset saman konsernin yrityksiltä

 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä

 Lainasaamiset

 Muut saamiset

 Maksamattomat osakkeet/osuudet

 Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

 Osuudet saman konsernin yrityksissä

 Muut osakkeet ja osuudet

 Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset

V a s t a t t a v a a

OMA PÄÄOMA

Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma

Ylikurssirahasto

Arvonkorotusrahasto

Muut rahastot

 Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

 Vararahasto

 Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot

 Käyvän arvon rahasto

 Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

 Poistoero

 Verotusperäiset varaukset

PAKOLLISET VARAUKSET

 Eläkevaraukset

 Verovaraukset

 Muut pakolliset varaukset

VIERAS PÄÄOMA

Joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta

Saadut ennakot

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin yrityksille

Velat omistusyhteisyhteisöille

Muut velat

Siirtovelat

Oikaistun tuloslaskelman kaava (Yritystutkimus ry 2010, 16)

LIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot

LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

- Aine- ja tarvikekäyttö
- Ulkopuoliset palvelut
- Henkilöstökulut
- Laskennallinen palkkorjaus
- Liiketoiminnan muut kulut
- Valmisteveraston lisäys/vähennys

KÄYTTÖKATE

- Suunnitelman mukaiset poistot
- Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
- Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

LIKETULOS

- Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista
- Muut korko- ja rahoitustuotot
- Korkokulut ja muut rahoituskulut
- Kurssierot
- Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset
- Välittömät verot

NETTOTULOS

- Satunnaiset tuotot
- Satunnaiset kulut

KOKONAISTULOS

- Poistoeron lisäys/vähennys
- Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys
- Laskennallinen palkkorjaus
- Käyvän arvon muutokset
- Muut tuloksen oikaisut

TILIKAUDEN TULOS

Oikaistun taseen kaava (Yritystutkimus ry 2011, 30)

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot

Liikearvo

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet

Rakennukset ja rakennelmat

Koneet ja kalusto

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet

Muut osakkeet ja osuudet

Sisäiset saamiset

Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä

Leasingomaisuus

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Aineet ja tarvikkeet

Keskeneräiset tuotteet

Valmiit tuotteet

Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset

Sisäiset myyntisaamiset

Muut sisäiset saamiset

Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Vastaavaa yhteensä

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma

Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto

Käyvän arvon rahasto

Muut rahastot

Kertyneet voittovarot

Tilikauden tulos

Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero

Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä

Oman pääoman oikaisu

Oikaistu oma pääoma yhteensä

VIERAS PÄÄOMA

Pääomalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Sisäiset velat

Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä

Laskennallinen verovelka

Pakolliset varaukset

Leasingvastuut

Korolliset lyhytaikaiset velat

Saadut ennakot

Ostovelat

Sisäiset ostovelat

Muut sisäiset korolliset velat

Muut sisäiset korottomat velat

Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä

Oikaistu vieras pääoma yhteensä

Vastattavaa yhteensä